БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 285 (8810)
ДЕКАБРИИН 4
ЧЕТВЕРГ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Коммунистическэ ёһоор ажаллаха, һураха, ажаһууха

1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тухай нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдээр, һургуулиие шэнэдхэн хумүүжүүлгэ тухай парти, правительствын тезисүүдээр зоригжоһон совет арад КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө үрдалайсатайгаар дэлгэрүүлжэ байна. Бүгэдэ арадай энэ мүрысөөн хүсэтэ долгин соогуур зориг бадаруулма, залиршагүй эдэбхи үүсхэл урган гаража, город болон тосхонуудта коммунистическэ ажалай бригаданууд эмхидхэгдэнэ.

Бидэнэр коммунистическэ ажалай бригада болохын түлөө тэмсэжэ, тэрэнэй нэрэ зэргэ туйлахабди,—гэжэ агуу ехэ Ленин багшамнай һургагша һэн. Тэрэнэй үгэнүүдэй ямар гүн ехэ удхатай, алы сэсэн мэргэн байһыень мүнөөдэрэй манай бодото ажабайдал эли тодоор гэршэлэн харуулна. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ, 1919 оной гайхамшагта үүсхэлэй—коммунистическэ субботнигуудай эхи табиһан Москва-Сортировочно депогой хүдэлмэришэд һаяхан коммунистическэ ажалай бригада эмхидхэһэн байна. Тэдэнэй һайн ажаһан үүсхэлынь бүхы орон доторнай залин мэтэ түргөөр дэлгэржэ, хүсэн түгэс коммунистическэ хүдэлөө хаа хаанагүй эбхэрүүлээ.

Манай республикада коммунистическэ ёһоор ажаллаха, һураха, ажаһуухые эрмэлзэдэг олон зуугаад хүдэлмэришэд, колхознигууд, залуушуул коммунистическэ ажалай бригада, фермэнүүдэй нэрэ зэргэ абахын түлөө сухаришагүйгөөр тэмсэжэ эхилээ. Мүнөө үедэ Бурят оронойнай 60 гаран бригада, фермэнүүд коммунистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, арюун һайхан нэрэ зэргэдэ, үндэр магтаалда хүртэхын түлөө хүсэ шадалаа харамгүй оролдожо байна.

— Манай бригадые коммунистическэ ажалай бригада болгохые хүсэнэбди. Бидэнэр долоон жэлэй түсэбые зургаан жэл соо дүүргэхын түлөө оролдохобди,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ паровозо-вагонно заводой шудхадаг бригадын гэшүүд Владимир Соболев, Виктор Денисов, Геннадий Соболев гэгшэд мэдүүлнэ.

— КПСС-эй XXI съездын нээгдэтэр түсэбһөө гадуур 250 мянган түхэриг коблогуудые бүтээн гаргахабди,—гэһэн уялга «Тимлюйцемент» трестын коммунист нүхэр Гросовой хүтэлбэрилдэг бригадынхид коммунистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа абаһан байна.

— 1965 он болотор үнеэн бүриһөө жэлдэ дунда зэргээр 5 мянган литр һү һаахабди, коммунистическэ ажалай фермын туг дээрэ үргэжэ гарахабди, юрэнхы болон политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэбди,—гэжэ Бэшүүрэй аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишад һайшаалтай үльгэр жэшээ харуулна.

Ажалдаашье, гэр бүлэдөөшье, олоной газарташье—хаанашье бэеэ зохидоор абажа ябаха, эрдэм һуралсалаа саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, хуушан сагай бузар муухай үлэгдэлтэй эрид шууд тэмсэхэ гээшэ коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байһан бидэнэй нангин зорилго мүн,—гэжэ Улан-Удын паровозно депогой нүхэр Помазкинай бригадынхид үнэн зүрхэнһөө уряална.

Зориг бадаруулма эдэ жэшээнүүд коммунизм байгуулха замдаа манай ороной шэнэ шатада ороһоной, арад зоной политическэ эрдэм мэдэрэлэйнь болон оюун бэлигэйнь айхабтар ехээр дээшэлһэнэй гэршэ мүн болоно. Эгээл тиимэһээ эдэ үдэрнүүдтэ олониитэ ажалшадаймнай эдэбхи үүсхэл бурьялан гаража, коммунистическэ ажалай бригада болохын түлөө тэмсэлшэдэй зэргэнүүд бүри олошоржо байна ха юм.

Коммунистическэ ажалай бригада, фермын түлөө тэмсэдэг коллективүүдэй бии бололго—хэгдэхэ бүхы хүдэлмэриин имагтал эхин шатань гээшэ. Мүнөө үедэ ямар зорилго табигданаб гэхэдэ, эдэ бригада, фермэнүүдые олошоруулхын хажуугаар, тэдэнэй дунда коммунистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, абаһан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэнь али бүхы эрхэ байдал байгуулха, тэдэнэй шэнэ эдэбхи үүсхэлынь дары дэмжэхэ ябадал мүн болоно. Энэ талаар КПСС-эй Кабанскын айком һайшаамаар хүдэлмэри ябуулжа эхилээ. Уржадэр тэрэнэй үүсхэлээр коммунистическэ ажалай бригада, фермэнүүдэй нэрэ зэргын түлөө тэмсэлшэдэй аймагай суглаан үнгэргэгдөө. Тус суглаанай хүдэлмэридэ залуушуултай хамта предприяти, барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, колхозой түрүүлэгшэнэр, партийна организацинуудай секретарьнар хабаадалсаа. Тиигэжэ эдэ бригада, фермэнүүдэй ажал хүдэлмэридэ бии байгаа дутуу дунданууд элирүүлэгдэһэн, саашанхи зорилгонууд хараалагдаһан байна.

Коммунистическэ ёһоор ажаллаха, һураха, ажаһууха гэжэ шиидэһэн бригада, фермын гэшүүд энэ үндэр нэрэ зэргэеэ харюулхын тула ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ, ажалдаа, үйлэдбэридөө шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ, түрүү дүй дүршэл, наукын туйлалта шадамараар хэрэглэхэ, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ ёһотой. Тэрэшэлэн ажалдаашье, һуралсалдаашье, гэр бүлэдөөшье эрхим үльгэр жэшээ харуулха, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ мүн лэ эдэ хүнүүдэй ажабайдалайнь арюун нангин уялга, нэрэ хүндынь хэрэг болохо зэргэтэй.

Ажалшадай дунда дэлгэрһэн коммунистическэ хүдэлөөнэй далайсые улам үргэдхэн, партийна, профсоюзна, комсомолой организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд эмхидхэгдэһэн бригада, фермэнүүдтэ саг үргэлжэ туһалжа байха, ажал хүдэлмэриинь, һуралсалынь хинан шалгаха уялгатай. Тиихэтэй хамта КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ хабаадагшадай үүсхэлые бүримүһэн дэмжэхэ, түрүү бригада, фермэ, отарануудай дүй дүршэл согсолон дэлгэрүүлхэ гэһэн шухалын шухала зорилго тэдэнэй урда табигдана.

Коммунистическэ мүрысөөн бүри үргэнөөр дэлгэрэг лэ!

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтообо:**

Россин Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын дүрбэдэхи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сессиие 1958 оной декабриин 26-да Москва городто зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
М. ТАРАСОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
И. ЗИМИН.

Москва, 1958 оной декабриин 2.

ОБЛАСТНОЙ ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ XXI ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Областной ээлжээтэбэшэ XXI партийна конференци Ленинэй орденто оперо, баледэй театрын байшан соо 1958 оной декабриин 8-да, үглөөнэй 9 часта нээгдэхэ.

Делегадууд КПСС-эй обкомдо (Соведүүдэй хоёрдохи байшангай № 10, 32 комнатонуудта) орожо, ерэһэн тухайгаа тэмдэглүүлхэ зэргэтэй.

Хэрэгтэй болоһон асуудалнуудаа иимэ номертой телефонуудаар (36-36, 28-24, 24-18) һурахада болохо.

КПСС-эй обком.

КОММУНИСТИЧЕСКЭ АЖАЛАЙ БРИГАДАНУУДАЙ НЭРЭ ЗЭРГЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭГШЭД ҮДЭРҺӨӨ ҮДЭРТЭ ОЛОШОРНО

* *

Түрүү зэргэдэ ябахабди

„Ерээдүй руу хёрхоор шэртэн,
Ехэ хэрэгтэ түрүүлэн ябая
Коммунис ёһоор шамбай ажаллан
Коммунизм тээшэ шамдуу дабшая.
(«Коммунистическэ ажалай бригада“ гэжэ дууһаа)

Шэнэ долоон жэлэй түсэбые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ хүн түрэлтэнэй жаргалта байдал—коммунизмда орохо хэрэгтэ айхабтар ехэ алхам болохо юм. Эдэ түсэбүүд тушаа КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые совет залуушуул зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, коммунистическэ мүрысөөндэ жагсан, ажалай ехэ дүнгүүдые туйлажа эхилбэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ коммунистическэ ажалай бригада гэһэн нэрэ зэргэ олохын түлөө мүрысөөн үргэн, уужам ороноймнай нютаг бүхэндэ дэлгэрэнхэй. Энэл даа, эрэлхэг зоригтой совет залуушуулай эдэбхи габьяа.

Манай комсомол фермынхид коммунистическэ бригадануудые эмхидхэхэ гэһэн үүсхэлшэдые тон халуунаар һайшаан дэмжээд, энэ хүндэтэй нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оролсобо. Бидэнэр, Бичурын аймагай «Победа» колхозой гахайшад, имагтал коммунистическэ ёһоор ажаллаа, ажаһуугаа һаа, коммунизм байгуулгада өөһэдынгөө хубитые бардамаар оруулжа шадаха байнабди. Эгээл тиимэһээ шэнэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ дүүргэхэ зорилготойгоор иимэ уялгануудые абанабди:

Ажалайнгаа бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилдэг продукциингаа өөрынь үные эрид доошолуулха. 1959 ондо һайн үүлтэрэй 20 поршоонхо томо болгоод, эхэ гахай болгохо. 300 центнер һайн шанартай гахайн мяха гүрэндөө худалдахабди. Тиихэдэ зарим гахайшаднай бүришье ехэ уялгануудые абаа. Жэшээлхэдэ, Наташа Некипелова — 24 поршоонхо, Валентина Борисова — 23, Катя Плюснина, Галина Малкова, Полина Игумнова гэгшэд 22—22 поршоонхо эхэ гахай бүриһөө абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гэжэ шиидээ.

Гадна өөһэдынгөө эрдэм, мэргэжэл дээшэлүүлхын тула политическэ болон зоотехническэ кружогуудта бултадаа һурахабди. Ажалдаашье, зонойшье дунда ябахадаа бусадта жэшээ харуулжа, хүдэлмэриингөө талаар бэе бэедээ ходо туһалжа байхабди. Залуушуулайнгаа комсомолой гэшүүн боложо ороходонь али болохоор туһалхабди. Энэ хэрэгтэ фермын гэшүүн бүхэн хабаадаха ёһотой. Гурбан жэлэй соёлой добтолгодо эдэбхитэйгээр оролсожо, уран һайханай бүлгэмдэ, мүн спортдо бүгэдөөрөө хабаадахабди.

Хараалһан зорилгонуудаа бэелүүлхын түлөө нэн түрүүн фермээ ариг сэбэрээр байлгаха уялгатайбди. Мүн өөһэдөөшье нягта зохидоор, хүнэй дура сэдьхэлдэ тааруугаар хубсалаад, хаанашье, хэзээшье түрүү зэргэдэ ябаха ёһотойбди.

Хэмһээ үнгэртэрөө архи уугаад аашалжа, салшажа ябадаг, олониитын эмхи гуримые һэнгэргүйгөөр эбдэдэг хүнүүдтэй бидэнэр тон шангаар тэмсэхэбди. Хэрбээ хэн нэгэн урдаа табиһан зорилгонуудаа дүүргээгүй һаа, тэрэ хүн манай фермэдэ хүдэлжэшье, ажаһуужашье шадахагүй. Эдэ үдэрнүүдһээ эхилжэ, коммунистическэ ажалай фермэ гэжэ нэрлүүлхын түлөө бүхы шадалаараа оролдожо, Ленинскэ комсомолой алдар солые дээрэ үргэжэ ябахабди.

А. Смолина, комсомольско организациин секретарь, **М. Кислов,** колхозой зоотехник, **Н. Некипелова, В. Борисова, Е. Плюснина, Г. Малкова, П. Игумнова**— гахайшад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түмэр замай Улан-Удэ станциин локомотивна сигнализациин ахалагша электромеханик нүхэр С. С. Качунас коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргын түлөө яажа оролдохо тушаа халаанай механигуудтай хөөрэлдэжэ байна.

Л. Хайдуровай фото.

Шэнээр ажаллаха, ажаһуухабди

Манай дүрбэдэхи фермын малшад КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд дээрэ 1959—1965 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые ехэ баяртайгаар угтаад, зүбшэн хэлсэжэ байна.

Хоёрхон жэлэй саада тээ манай Хилгантын фермэ аймаг соогоо эгээл гээгдэнги фермэнүүдэй нэгэн байһан юм. Гээгдэлһээ гарахын тула бидэнэр нилээд оролдообди. Илангаяа һаалишад, мал адуулагшадай үдэр һүниие мэдэнгүй, үсэд нэтэрүүгээр ажаллаһанай ашаар фермээ түрүү зэргэдэ гаргажа шадаабди.

Үнгэрһэн арбан нэгэн һарын туршада фермынгээ үнеэн бүриһөө 2100 литр һү һаагаабди. Түрүү һаалишад Мария Цыремпилова, Зоя Дашыпылова үнеэн бүриһөө 2300—2400 литр һү һаагаа. Тиимэ амжалта туйлаһан һаалишад манайда олон юм.

Мүнөө ороной томо томо предприятинуудта, колхоз, совхозуудта дэлгэржэ байһан залуушуулай хүдэлөөн ажалай шэнэ амжалта туйлаха хэрэгтэ бидэнэрые зоригжуулба. Манай фермын коллектив коммунистическэ ажалай фермэ гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө эдэбхи ехэтэйгээр мүрысөөндэ оролсобо. Тиигэжэ бидэнэр коммунистическэ ёһоор ажаллаха, ажаһууха гэжэ шиидээбди.

Бидэнэр өөһэдынгөө арга боломжые һайса хаража үзөөд, **1959 ондо үнеэн бүриһөө 2600 литр һү һааха, 100 үнеэн бүриһөө 100 тугал абаха** гэһэн уялгануудые абанхайбди. Коммунистическэ ёһоор мүрысэжэ, шэнэ уялгаяа дүүргэхын түлөө мүнөөнэйхиһөө бүри һайнаар ажаллажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ гээшэ эгээл шухала байһыень бидэнэр һайса мэдэнэбди. Тиимэһээ бүхы һаалишаднай зоотехническэ мэргэжэл шудалха хоёр жэлэй курсада һураха юм. Мүнөө бидэнэр политическэ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ зорилготойгоор комсомольско кружогуудта эдэбхитэйгээр һуража байнабди.

Б. Будаев,
Кяхтын хониной совхозой
4-дэхи фермын МТФ-е даагша.

Мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ

«ДАЛЬТЕХМОНТАЖ» трестын Забайкальска хабсаралгын управлениин залуу хүдэлмэришэд орон дотор үргэнөөр дэлгэржэ байһан коммунистическэ мүрысөөндэ хабаадалсаха гэжэ шиидэбэ. Эндэ 6 хүнһөө бүридэһэн түрүүшын бригада эмхидхэгдээ. Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэжэ эхилһэн энэ бригадые коммунист нүхэр В. Чурсин хүтэлбэрилнэ.

Бригадын гэшүүд уялга абаха зуураа үдэр бүриингөө даалгабариие 200 процент дүүргэхэ, эд зөөри гаргашалгые түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо хоёр процентээр химдаруулха, ажалдаа түрүү арга хэрэглэхэ, 1958 оной туршада хүн бүхэн уралан нарижуулгын нэгэ нэгэ дурадхал оруулха, мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, партиин XXI съездын нээгдэтэр нэгэ хүдэлмэришэнөө разрядтай болгохо гэжэ шиидээ.

Бригадын гэшүүн бүхэн эрхимээр ажаллахынгаа хажуугаар эрдэм мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, дунда, дээдэ һургуулинуудые дүүргэхэ, жэшээтэ ёһоор ажаһууха, Эхэ оронойнгоо политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэһэн уялга абаа.

В. Афанасьев.

Дулма ДОНДОКОВА

Коммунизмын зам дээрэ

Һур жолоогой эзэн хүбүүн
Һуугаа паровоз жолоодон тэнюун.
Хада майлаар, хабшал тайгаар
Хара гэзэгээ хаялуулаа һаншагтан.
Түби орёохоор түргэдэ түргэдэһөөр
Түмэр туруу түбэрүүлээ хүнхинэн.
Түрэл Москвагаа шэглээ дабшан
Түсэбөөр золгохоо мэндээ малшан.
Алтан одото Кремльдээ арадһаа
Абаашаа бэлэг туйлаһан амжалтаа.

Булган туруугаа буулгаа һэгсэрэн,
Буурал эсэгэдээ дохёо амаршалан.
Саянай сахюураар самсаал татааб.
Байгалай баялигай үүдэ нээгээб
Эрэ бэрхэдээ иигээ бэшэб,
Эсэгэ партиин энхэрэл гэнэб.
Талын тарбаган байдалтай бурят,
Танай ашалаар танигдахаа болёод,
Хүнэй зэргэдэ хүн болооб,
Коммунизмын замай жолоо бараяб.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

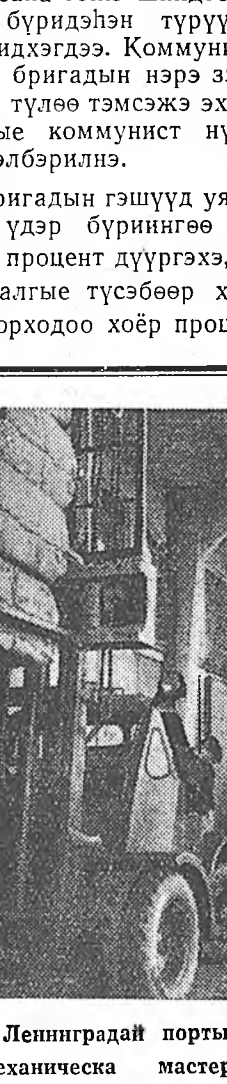

Ленинградай портын механическа мастерскойн новаторнууд, хүдэлмэришэд К. Лукашунас, Э. Расса гэгшэд пароходто ашаа тээхэ, буулгаха машина ухаалан зохёогоо. Зураг дээрэ: слесарь К. Лукашунас тэрэ машинаяа туршажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

НИКОЛАЙ МАМАЙН БРИГАДЫН ШЭНЭ АМЖАЛТА

КРАСНОДОН (Лугансха область). Краснодоной горнягууд КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ үдэр бүри түсэбһөө гадуур хүдэлмэришэн бүхэнэй 2 тонно хахадһаа бага бэшэ нүүрһэ малтаха уялга абаба гэжэ энээнһээ урда тээ мэдээсэгдээ һэн. «Северная № 2» шахтада ажалладаг, Социалистическэ Ажалай Герой Николай Мамайн бригадын нүүрһэшэд шэнээр хүдэлмэрилжэ эхилһэнһээ хойшо хэһэн ажалайнгаа дүнгые декабриин 1-дэ гаргаба.

Ноябрьда эдэ нүүрһэшэд уялгаяа үлүүлэн дүүргэѳ. Тэдэнэрэй хүн бүхэниинь халаан соогоо дунда зэргээр 4,8 тонно түлишэ түсэбһөө гадуур үгэбэ. Энэ хадаа бригадын эгээн ехэ амжалта болоно.

ХОНИНОЙ ШЭНЭ ҮҮЛТЭР БИИ БОЛГОБО

ЧИТА. Эндэхи Бурядай национальна округой Могойтын районой хүдөөгэй коммунистнуудай хахадһаа үлүүнь хонишодоор, адуулгашадаар, һаалишадаар, фермэнүүдые даагшадаар ажаллана. «Коммунизм» колхозой коммунистнууд — зоотехник Цыбиков, Социалистическэ Ажалай Герой хонишон Доржиева, хонишон Балданова гэгшэд хониной үүлтэр һайжаруулгаар һайшаалтай үүсхэл гаргаһан байна. Эндэ ашаг шэмэ ехээр үгэдэг, нарин ноохотой хонидой шэнэ үүлтэр бии болгогдоо. Партиин райком бусад нютагуудһаа хүнүүдые экскурсяар энэ колхоздо эльгээжэ, фермэнүүд дээрэ семинарнуудые үнгэргэнэ.

СИБИРЬТЭ ФОСФОР ЕХЭТЭЙ ГАЗАР ОЛДОБО

Партиин Алтайн райком фосфорто үтэгжүүлгэ хизаар дотороо үйлэдбэрилдэг, хэрэглэдэг болохо асуудалаар зүблөө үнгэргэбэ. Баруун Сибириин геологическа управлениин экспедициин главна геолог нүхэр Спандерашвили зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, Алтайн хизаарай Шори гэжэ хадын райондо, мүн тэрээнтэй зэргэлһэн районуудта элбэг ехэ фосфортой газар олдоо гэжэ мэдээсэбэ. Тэрэ газар түмэр замда ойро байһан туладаа минеральна үтэгжүүлгэ ехээр үйлэдбэрилдэг болохо үргэн арга боломжо нээжэ үгэхэ байна. Энэ зүблөөндэ геологууд, Алтайн совнархозой предприятинуудай болон хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа.

(ТАСС).

КЕМЕРОВСКЭ ОБЛАСТЬ. Баруун-Сибириин металлургическа завод бариха хүдэлмэри эхилэгдэбэ. Энэ заводой барилгада хүдэлхэеэ Москваһаа, Рязанска, Горьковско болон бусад областьнуудһаа олон комсомолшууд ерээ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: завод хүдар орохо түмэр харгы баригдажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

„ВЛКСМ-эй 40 жэл“ гэһэн выставкые 100 мянган хүн хараба

Ленинскэ комсомолой 40 жэлэй ойдо зорюулжа нээгдэһэн советскэ уран зураашадай зурагуудай выставкэ хаагдаба. Һара хахадай туршада выставкын центральна залда 100 мянган шахуу хүн, 900 шахуу бүлэг экскурсантнууд орожо хараһан байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан

„1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай" нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэ

☆ ☆

Захиргаанай аппарадай гаргашые бага болгохо, хүдэлмэриень hайжаруулха

hүүлэй жэлнүүдтэ орон доторнай, тэрэ тоодо манай Сэлэнгын аймагта албан захиргаанай аппарадые гаргаша багатай болгохын зорилгоор зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ. Жэшээнь, Галуута Нуурай рудоуправленитэй тэндэхи 2 шахта нэгэдүүлэгдээ. Аймгүйсэдкомой худалдаа наймаанай таhаг үгы болгогдоhон байна. Мүн колхозуудта барилга эрхилхэ таhагай хоёр техник-барилгашад, харгы замай таhагай нэгэ инженерэй тушаал болюулагдаа. Тиихэдэ хэды сомоной Советүүд, эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүд томодхогдоо hэн.

Гэбэшье захиргаанай аппарадай хүдэлмэрие саашадань нарижуулан hайжаруулха, гаргашыень доошолуулха талаар үшөө шиидхэгдээгүй асуудал олон. **Манай hанахада, Галуута Нуурай № 2/5, 7/8 шахтануудые тэндэхи рудоуправленитэй нэгэдхээд, шахтауправлени бии болгобол зохистой.** Юундэб гэхэдэ, эдэнэр балай ехэ нүүрhэ малтадагшье бэшэ, зэргэлээд шахуу оршодог. Тиигээдшье нэгэ газарhаа нүүрhэ малтадаг юм. Харин 36 хүнhөө бүридэhэн аппарадтай рудоуправлени тэндэнь дүтэхэнэ байдаг. Энэ хадаа совнархозой горно-рудна промышленностиин управлени шахта хоёрой хоорондо байhан үлүү шата болоно бэшэ гү?

Аймгүйсэдкомой харгы замай таhагай мэдэлдэ байhан харгынууд нёдондо колхозууд, предприятинууд, организацинууд болон совхозой мэдэлдэ үгтөө hэн. Тэдэнэр мэдэлдээ байhан харгыгаа техническэ hайн байлгахые оролдодог. Харин харгы замай таhаг гансал техническэ хиналта хэжэ, мэдэлдээ байhан техникэ, машинаар туhаламжа үзүүлдэг. Харгы замые бүри hайнаар эдлэдэг болохын, совхоз, колхоз, предприяти, организацинуудай харюусалгые дээшэлүүлхын зорилгоор **аймгүйсэдкомой харгы замай таhагые үгы болгожо боломоор.** Иигээд байхада мүнгэн зөөриин ехэ алмалта хэгдэхэ.

Аймгүйсэдкомой дэргэдэхи элүүрые сахиха таhагые аймагай больницатай, халдабарита үбшэнhөө hэргылхэ станцитай нэгэдхэбэл hайн гэжэ аймагай эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэд дурадхана. Иимэ хубилалтын болобол, ажалшадта эмнэлгын туhаламжа hураггүй hайнаар үзүүлэгдэхэ байна. Зүгөөр тэндэхи главна врачынь аймгүйсэдкомой элүүрые сахиха таhагай даагшын үүргые дүүргэлсэхэ ёhотой.

Б. Санжиев, Сэлэнгын аймгүйсэдкомой финансын таhагые даагша.

Загаhа барилгада шэнэ арга хэрэглэхэ

Байгал далай дээрэ загаhа баридаг түрүү бригаданууд ажалдаа шэнэ арга хэрэглэхые оролдоно. Зарим бригаданууд далайда губшуур удаан саг соо табижа, миин губшуураар бариhанда орходоо загаhа нилээд ехые баридаг болонхой. Иимэ губшуур табихада хүдэлмэришэд үсөөн хэрэглэгдэдэг, загаhаншье ехээр баригдадаг. Жэшээнь, юрын **губшуур уhанда хаяхада 28—30 хүн хэрэгтэй болодог hаа, удаан саг соо уhанда табигдадаг губшуур хэрэглэхэдэ оройдоол 8 хүн хэрэгтэй болодог, загаhаншье hураггүй ехээр ородог байна.**

Шэнэ аргын туhатай байhые Дубининска загаhанай заводой хүдэлмэришэд гэршэлэн харуулаа. П. Березовскиин даадаг загаhашадай бригада энэ жэлдэ 280 центнер загаhа бариха түсэбтэй аад, шэнэ губшуураар 570 центнер барижа, түсэбөө уридшалан дүүргээ.

Хэрбээ бригададамнай 2—2 хүниие нэмэжэ үгөө hаань, хоёр — хоёр бэшэ, харин гурба—гурбан шэнэ губшуур табидаг болохо аргатайбди гэжэ нүхэд П. Березовский, Е. Балдаков гэгшэдэй бригадынхид дурадхаа. Энэ үүсхэлынь тон hайшаалтай байна. Гэхэ зуура иимэ түрүү арга Байгалай загаhашадай дунда үшөөл багаар хэрэглэгдэнэ. Дубининска, Кабанска загаhанай заводой загаhашадhаа бэшэниинь шэнэ губшуур ехэ үсөөнөөр табина.

Саашадаа энэ түрүү аргые Байгалай загаhашадай дунда хаа хаанагүй дэлгэрүүлжэ, удаан саг соо табигдадаг губшуур олоор хэрэглэхэ шухала.

С. Коновалов.

hү ехээр абахын түлөө

Закаменай аймагай Мылэ-Бортын сомоной «40 лет Октября» артелиин ажалшад, малшад КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ адуу малайнгаа үбэлжэлгэ эрхимээр үнгэргэжэ, hү hаалгаяа дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ. Шэнэ жэл гаратар бүхы түрэлэй мал үсхэбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 100 центнер hү гүрэндөө тушааха, худалдахаар шиидэнхэй. Мүн үбэлэй hаранuудта сүүдхэдээ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 5—6 литрhээ бага бэшэ hү hааха зорилго табигдана. Энэ зорилгоёо дүүргэхын түлөө колхозой малшад арга боломжоёо элсүүлэн ажаллажа байна.

Б. Шоёнов.

Улан-Удын сэмбын фабрикын коллектив КПСС-эй XXI съезд дээрэ хэлсэгдэхэ долоон жэлэй асари ехэ түсэбөөр зоригжоод, нарин ба нарибтар ноohoop бүд нэхэхэ аргые шудалжа байна. **Зураг дээрэ:** бэлэн болоhон бүдэй шанарые шалгагшад (эүүн гарhаа) Т. Л. Кочнева, Е. И. Ковалева.

З. Веснинагай фото.

Газетэнүүдэй хуудаhануудhаа

«КОММУНИСТИЧЕСКЭ ЁhООР АЖАЛЛАХА»

Иимэ гаршагтай Е. Александровай статья Түнхэнэй аймагай **«Красное Знамя»** газетэдэ hаяхан хэблэгдэбэ. Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэзэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэхэ гэhэн манай ороной комсомолшууд болон залуушуулай үүсхэлые Түнхэнэй «Сибиряк» колхозой хоёрдохи комплексно бригадын МТФ-гэй hаалишад халуунаар дэмжээд, энэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 1600 литрhээ бага бэшэ hү hааха, гараха жэлдэ 4,5 процентhээ бага бэшэ тоhолигтой 2000 литр hү үнеэн бүриhөө hааха гэhэн уялга абаа. 1959 ондо үнеэн бүриhөө тугал абажа, hайнаар түлжүүлхэ, хоёр жэлэй зоотехническэ болон комсомолой полит-гэгээрэлэй hуралсалда hаалишад, малшад бултадаа hуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

НЮТАГ НЮТАГАЙ БАЙДАЛ ХАРААДАА АБАХА

Дунда болон долоон жэлэй hургуулинуудые найман жэлэй болгохо асуудалые шиидхэхэдээ тэрээндэ болгоомжотойгоор хандаха ёhотой, тэбдэхэ, яараха ябадал гаргажа болохогүй гэhэн парти, правительствын заабарие тон наринаар сахиха ёhотойбди гэжэ Бурядай АССР-эй hургуулинуудай габьята багша В. Байбородин **«Улаан Сэлэнгэ»** газетэдэ бэшэнэ. Имагтал дунда hургуулинуудые найман жэлэй болгоод, олонхи долоон жэлэй hургуулинуудые үсөөн hурагшадтай дээрэhээнь эхин шатын болгохо гэhэн нүхэд Гергенов, Андреев, Дашинимаевай hанамжануудые зүбтэй гэхээр бэшэ гэжэ нүхэр Байбородин мэдүүлнэ.

Мүн энэ газетэдэ бэшэhэн статья соогоо Ново-Селенгинскын дунда hургуулиин hуралсалай таhагые даагша Н. Бурушкина иимэ hанамжа оруулна: **эхин шатын hургуулинуудта дүрбэн часhаа үлүү, 5—10-дахи классуудта 5 часhаа үлүү хэшээл үргэлжэлүүлхэгүй, хари хэлэ хоёрдохи класshаа үзэжэ эхилдэг болохо, тиихэдээ яряанай хэлэндэ онсо анхарал табиха, табадахи класshаа хүбүү, басагадта физкультура туд тудтань хүүлдэг болохо гэхэ мэтэ. Алба захиргаанай аппарадые сомор, үнэгүй болгохо.**

***

Улан-Удын мяханай комбинадай коллектив 1958 онойхитой сасуулхада долоон жэлэй эсэстэ үйлэдбэриингөө мүнөө байhан талмай дээрэhээ **бүхы продукци гаргалгаяа 20 процентээр ехэ болгохо, консервэ гаргалгаяа нэгэ хахад дахин ехэ болгохо** зорилго урдаа табина. Энэ ехэ даалгабари дүүргэхын тулада **заводой таhагуудые үсөөн, сомор болгохо, цехүүдэй захиргаанай аппарадта хүдэлөөшэдые үсөөрүүлхэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ, түсэблэлгын хүдэлмэри hайжаруулха** тушаа олон дурадхалнуудые **«Трудовая вахта»** гэжэ Улан-Удын мяха-консервын комбинадай олонтиражна газетэ хэблээ.

АЙЛНУУД БИБЛИОТЕКЭТЭЙ БОЛОНО

Бүлэ бүхэнэй өөрын библиотекэтэй болохо гэhэн гурбан жэлэй соёлой добтолгын зорилгые бэелүүлэн, Дыренэй сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Р. Дырчиков, Ц. Болсобоева, Д. Дармаева болон бусад 200—300 түхэригэй номуудые худалдажа абаад, өөрын библиотекэтэй болохо эхилээ гэжэ **«Курумканай колхозник»** газетэдэ хүдөө бэшэгшэ Г. Бадмаев бэшэнэ. Тэрээнhээ гадна, колхозой правлени 160 түхэригэй элдэб номуудые, тэрэ тоодо хүдөө ажахын номуудые, уран hайханай зохёолнуудые hайндэрөөр олон түрүү малшадтаа бэлэг болгон барюулаа.

Советскэ правительствын мэдүүлгэ

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Японhоо СССР-тэ байдаг Элшэн сайд С. Кадоваки гэгшые декабриин 2-то урижа асараад, Советскэ правительствын мэдүүлгые тэрээндэ барюулаа.

«Аюулгүй байдалай договор» гэдэгые шэнээр хаража үзэхэ тухай американо-японой хэлсээнүүдэй болоно байhантай дашарамдуулан энэ мэдүүлгэ хэгдээ.

Советскэ правительство иигэжэ мэдүүлнэ. Урда тээнь өөртэнь баадхагдаhан сэрэгэй хүшэр уялгануудhаа Японой арсаа hаань, бүгэдэ нийтын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ, Японой нациин өөрынь аша туhада тааралдаха байгаа. Японой газар дээрэхи, тэрэ тоодо Окинава болон Бонинско аралнууд дээрэхи сэрэгэй базануудые усадхаад, Японhоо хариин бүхы сэрэгүүдые гаргаад байгаа hаа, мүн лэ энээндэ туhатай байха hэн. Японой бэеэ даанхай политика бэелүүлгэ Алас Дурна зүгтэхи амгалан тайбан, аюулгүй байдалай хэрэгтэ, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ шухала, таарамжатай туhа нэмэри болохо hэн. Японой бэеэ даанхай байлгые хүндэлхэбди гэhэн нангин уялга өөртөө даажа абахаар бэлэн байhан тухайгаа Советскэ Союз мэдүүлнэ.

Япон арадай дура хүсэлдэ зүрюугээр, национальна аша туhыень хараада абангүйгөөр «Аюулгүй байдалай договор» баталагдаhан юм. Тэрэнэй үндэhөөр США хадаа Японой газарые үнэндөө эзэмдэжэ байна. Японой газар дээрэ байгуулагдаhан США-гэй сэрэгэй базанууд Азиин эб найрамдалда дуратай арадуудта түбэгтэй байхаhаа гадна, Японтой хүршэ hуудаг оронуудта эсэргүүгээр, тэрэ тоодо СССР болон Хитадай Арадай Республикада эсэргүүгээр сэхэ шэглүүлэгдэнхэй юм гэжэ мэдүүлгэ соо саашадаа заагдана.

СССР, Хитад болон бусад оронуудтай, тэрэ тоодо США-тэй хүршэ ёhоной харилсаа Японой тогтоогоод байгаа hаа, Алас Дурна зүгтэхи гүрэнүүдэй бэе бэедээ этигэлсэдэг болоходо туhалха hэн, мүнөө иимэ этигэлсэлгэ тэдэнэй хоорондо үгы юм. Эгээл тиимэhээ Япон США хоёрой хоорондохи харилсаан США-гэй мэдэлдэ байдаг сэрэгэй ээрхэг түримхэй бүлэглэлэй шэнжэтэй боложол байhан баримта совет арадай hанаа сэдьхэл зобооно гэжэ мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Американо-японой сэрэгэй договорой баталагдаа hаа, Американ сэрэгэй базануудые үлөөхэhөө гадна, СЕАТО гэжэ сэрэгэй бүлэглэлдэ Японие сэхээр хабаадуулха, тэрээгээр дамжуулан, США-гэй ударидалгаар байгуулагдаhан ээрхэг түримхэй бүхы бүлэгүүдтэ тэрэниие бодотоор оруулха гэhэн удхатай гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэhэн байна.

Американо-японой шэнэ договорой баталагдаа hаа, Алас Дурна зүгтэ сэрэгэй тулалдаанай hүжэрхэл аюулые бүри гүнзэгырүүлхэ байна. Мүнөө үедэ атомна, водородно болон ракетнэ зэбсэгүүдэй бии болгогдоhонhоо уламжалан энээн тухай тусгаар тэмдэглэхээр байна. Иимэ зэбсэг хэрэглэгдэбэл, ямаршье гүрэндэ угаа ехэ аюул тохёолдуулхаhаа гадна, илангаяа багашаг газартай аад, хүн зон олонтой, материальна болон бусад зүйлнүүдые бага газарта олоор байгуулhан оронуудта үхэлтэ аюул тохёолдуулха байна. Энээндэ Японой правительствын анхаралые хандуулхадаа, Советскэ правительство хэниие нэгэниие айлгаха гэжэ оройдоошье хүсэнэгүй. Атомна дайнай аюул ехэ болгоhон али бүхы алхам уласхоорондын политикада хэгдэбэл ямар ехэ аюултай гээшэб гэжэ үшөө дахин онсолон тэмдэглэхые Советскэ правительство хүсэнэ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Бэеэ даанхай байха арга олгожо үгэхэ, өөрынгөө Конституциин дүримүүдые Японой шууд сэхээр сахяад байгаа hаань, аюулгүй байдалынь юунhээшье үлүүгээр хангагдаха байна. Бэеэ даанхай байха, эб найрамдалда дуратай политика бэеэ даагаад бэелүүлхэ зам хадаа Японой үнэхөөрөөл бэеэ даангы байдалые батадхаха, тэрэнэй ёhотойл аюулгүй байдал хангаха байна гэжэ мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Арад зонhоо таhаржа болохогүй

(Түнхэнэй аймагай партийна конференциhээ)

Конференци дээрээ Түнхэнэй коммунистнууд партиингаа айкомой тоосоото үе соо хэhэн хүдэлмэрие тон зүб, хурсаар шүүмжэлээ. Партиин айкомой, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай правленинүүдэй хангалтагүй хүдэлмэри тухай олон хүн үгэ хэлэжэ, ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлбэ. Тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэхэ үедэ 24 хүн үгэ хэлээ.

Ган гасуур гээшые мэдэдэггүй, таряалангай, сабшалангай газараар hайн Түнхэнэй аймаг арга боломжонуудаар хэды ехэ байбашье, республика дотороо (илангаяа малhаа ашаг шэмэ абалгаараа) ехэхэнээр гээгдэжэ ябана. Ороohо таряанай баян ургаса хуряаха гүйсэд аргатай аад, аймагай колхозууд гектар бүриhөө дунда зэргээр 10 гаран центнер лэ ургаса хуряана. Малhаа ашаг шэмэ абалга биратайгаар дээшэлнэгүй. Үнгэрэгшэ 11 hара соо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1000 литрhээ заа үлүү hүн hаагдаа.

Үни холын хэды ехэ хөөрэлдөөн боложо байдагшье hаа, аймагта мүнөө болотор малаа дутамаггүй тэжээлээр хангаха асуудал шиидхэгдээгүй байhаар. Гол шухала зорилгонуудаараа аймагай колхозууд урагшаа ябанагүй, зарим зүйлнүүдээр улам уруугаа орожо байнхай. 1953 онойхидо орходоо бүдүүн тэжээл үшөө багаар бэлдэгдэдэг болоо. Ороohо таряа хуряалгашье биратайгаар дээшэлнэгүй. hүүлэй хоёр жэл соо эбэртэ бодо малай тоо хорожо, шэмэ ехэтэй кукурузые нютагжуулха талаар алдуу гаргагдаа. Юуб гэхэдэ, түрүүшын жэлнүүдтэ үргэлжэ ехэ полинууд дээрэ кукуруза таригдадаг байhан аад, hүүлэй жэлнүүдтэ тарилгын талмай хэдэ дахин хороогдожо, урданайхиhаа бүри бага ургаса хуряагдана. 1953 ондо эндэхи колхозууд кукуруза тариhан түрүүшынгээ жэлдэ гектар бүриhөө 150—200, зарим полинуудhaa 300 центнер хүрэтэр ногоон эшэ намаа хуряадаг байhан аад, мүнөө жэл сагай уларилай хэды hайн байгаашье hаань («Сибиряк» колхозhoo бэшэнь), мүртэй ургаса хуряагаагүй.

Аймагай хүдөө ажахы юундэ хүгжэнэгүйб, зарим юумэнүүдээр урданайхиhaa доройтогдожо байнаб гэхэдэ, партиин айком колхозуудые, РТС-ые халирхайгаар хүтэлбэрилнэ гэжэ үгэ хэлэhэн делегадууд шүүмжэлбэ. Партиин айкомой, аймгүйсэдкомой хүтэлбэриин арга методтэ горьтойхон дутагдалнуудай байhые үгэ хэлэгшэд элирүүлээ. Партиин айкомой, аймгүйсэдкомой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд элдэб саарhа, захиралтануудые эльгээгээд, телефоноор зандараад hуудаг, бүдүүрхүү дээрэлхэг зан гаргадаг байна. Делегат нүхэр **Бильгаев** үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлбэ:

— Партиин айкомшье, аймгүйсэдкомшье арад зонhoo таhархайгаар ажаллана, хэhэн, бүтээhэн хүдэлмэриинь үрэ харагдадаггүй. Олон тоото шиидхэбэринүүдые абахадань ехэнхидээ дүүргэгдэнгүй, саарhан дээрээ үлэшэдэг байгаа.

Делегат нүхэр **Халудоров** партиин айкомой бюрое хурсаар шүүмжэлжэ, секретарьнууд нүхэд Зонхоев, Попов, Балдуев гэгшэд зонhoo таhаршанхай, саарhа эрээлээд, кабинедтээ hуудаг заншалтай болошоо гэжэ хэлэбэ. Тэдэнэр ябажа байгаа ямар нэгэн жэжэ божо хүдэлмэринүүдээр hамаараад, холын хараата асуудалнуудые шиидхэдэггүй, саашанхи зорилгонууд тухайдаа hанаагаа табидаггүй, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ туhалдаггүй байгаа.

— Айкомой секретарьнууд хааяа колхозууд дээгүүр гүйлгэлдөөд гарахадаа арад зонтой уулзаха, тэдэнэй hанал бодолые ойлгожо абахаяа оролдодоггүй, лекци, элидхэл уншадаггүй,— гэжэ делегат нүхэр **Цыренов** хэлэбэ.— Айкомой бюро коммунистнуудтаа, партийна эхин организацинуудтаа түшэглэдэггүй, тэдэнээр дамжуулан бүхы хүдэлмэреэ ябуулдаггүй байгаа. Манай колхознигууд партиин айкомой хоёрдохи секретарь нүхэр Поповые мэдэдэгшьегүй.

Иимээр саашадаа хүдэлмэрилжэ бүтэхэгүй, шухала шухала асуудалнуудые саг дары зүбөөр шиидхэхэ, арад зонтой холбоо барисаагаа hайжаруулха шухала байhан тухай делегадууд нүхэд **Веревкин**, Мазаев, **Хаборков, Мамуров** болон бусад хэлэбэ.

***

Конференциин hүүлээр эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **П. Н. Иванов**, хоёрдохёор—нүхэр **Ж. Д. Халудоров**, секретаряар нүхэр **Г. Т. Балдуев** hунгагдаба.

Е. Митахинов.

Малай фермын ажал оньhожоруулха тухай

Орон дотороо коммунизм байгуулха гайхамшагта түсэб тухай партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые манай республикын ажалшад үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, дурадхалнуудые оруулна.

Ойрын жэлнүүдтэ мал ажалдахи олон янзын хүдэлмэри гүйсэд оньhожоруулагдаха. Жэшээнь, республикымнай мал ажалай **бүхы фермэнүүдые уhаар хангалга хоёр— гурбан жэлэй туршада оньhожоруулагдаха** ёhотой. Мүн hаалиин гүүртэ, гахайн фермэ, шубуунай байрануудта автоуhалуури тодхогдохоор хараалагдана. Малай тэжээл буйлуулха арганууд, тэдэниие шэрэхэ, зөөхэ, наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри нарижуулан оньhожоруулагдаха болоно. Долоон жэлэй түсэбэй бэелүүлэгдээд байхада үнеэдые электрын хүсөөр hаалга үргэдхэгдэхэ.

Мүнөө үедэ мал ажалай фермэнүүдые оньhожоруулха, электрын хүсөөр хангаха талаар зарим аймагай колхозууд яhала амжалта туйлаа. Илангаяа hүнэй-товарна фермын хүдэлмэрие оньhожоруулга, электрификацилгаар Кабанскын, Кударын аймагай колхозууд зарим тэды юумэ хээ. Гэхэтэй хамта фермэнүүдтэ табигдаhан элдэб механизм, түхеэрэлгэнүүд хангалтагүйгөөр ашаглагдана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, механизмуудай онсо илгаае, тэрэнэй хойноhoo хайшан гэжэ харууhалха тухай зарим мэргэжэлтэд hайса мэдэнэгүй. Тиигээдшье мүнөө хэрэглэгдэжэ байhан зарим машинанууд ехэ түлишэ гаргадаг, элдэб дутагдалтай, аша үрэ багатай байhаар. Тэжээл бэлдэхэ, тарааха хүдэлмэри оньhожоруулагдаагүй. Энэ талаар тусхай машинануудай үгы байhаниинь гэмшэлтэй. Наг шэбхэ, силос малтажа гаргаха, үнеэ hааха, hү уридшалан шанаржуулха машинанууд мүн лэ гаргагдаагүй.

Үнеэ hаадаг 3 такттай агрегадууд ашаггүй байhанаа элитээр харуулаа. Хоёр такттай иимэ машинатай тэрэниие жэшээлхэдэ, үнеэ удаан hаадаг, тиигээдшье hүүлдэ үлэhэн hү шабхажа hааха хэрэгтэй болодог. Нэгэ үнеэ hаахын тулада 18—20 минута хэрэгтэй. hүеэ табисагүй үнеэдые аяар 30 минута, бүри дээшэшье саг соо hаадаг байха юм. Харин хоёр такттай агрегадаар нэгэ үнеэ 8—20 минутын туршада, hүүлдэ шабхалтагүйгөөр hаадаг гээшэ. Энэ ушарта саг гаргашалга 20—40 процентээр багадхагдадаг. **Тиимэ хадань манай промышленность, тэндэхи конструкторнууд үнеэ hааха бүри hайн, бүтээсэ ехэтэй агрегадуудые гаргаха аабза гэжэ найдахаар.**

Фермэ шадар тэжээл болон бусадые зөөхэ, шэрэхэ хүдэлмэри оньhожоруулха талаар горьтой дутагдалнууд бии гэлтэй. Колхозуудта хэрэглэгдэжэ байгаа «ДП-300» маркын дүүжэн харгы бүтээсэ багатай. Мори унаа хэрэглэhэндэ орходоо тэрээгээр наг шэбхэ шэрэжэ гаргахада 15—16 процент бага саг хэрэглэгдэнэ. Гадна энэ дүүжэн харгыгаар нэгэ доро оройдоо 300 килограмм ашаа шэрэжэ болохо байна. Баруун зарим областьнуудта хэрэглэгдэдэг наг шэбхэ гаргаха транспортёрнууд манай эндэхи эрхэ байдалда таарахагүй, гаргаша ехэтэй болохо байна. Мал ажалай фермэдэ хэрэглэгдэдэг электрын хүсөөр ябадаг тэргэнүүдшье республика доторнай таарахагүй шэнги. Иимэ тэргэнүүдээр тэжээл, наг шэбхэ шэрэхын тула асфальтлагдаhан харгы, аккумуляторна олон батарей хэрэгтэй. Хүдөө нютагуудта иимэ тэргэнүүдые хэрэглэхэдэшье халтад гэхэдээ эбдэржэ болохо, гаргаша ехэтэй байна. **Элдэб газарта ябахадаа hаатахагүй, агаараар хүргэгдэдэг двигательтэй, хүнгэн, заахан трактор бии болгобол hайн байгаа гэжэ hананабди.** Иимэ тракторaap элдэб ашаа шэрэхэдэ угаа таарамжатай байха бэшэ гү?

hая гаргагдаhан шэнэ түхеэрэлгээр газар уhалхада угаа hайн. Урдань бии байгаа бусад насосуудтай жэшээлхэдэ, энэ машина сомор багахан, бүтээсэ ехэтэй, гаргаша багатай гээшэ. Тэрэнэй конструкцинь ехэ орёо бэшэ, урдынхида орходоо 2 дахин бага металл хэрэглэгдэнэ. Зүгөөр юундэшьеб манай промышленность иимэ түхеэрэлгэнүүдые олоор гарганагүй. Манай hанахада, **иишэ тиишэнь абаашахада хүнгэн, бүтээсэ ехэтэй, гаргаша багатай шэнэ насосуудые гаргабал боломоор hэн ха.**

Долоон жэлэй туршада хүдөө ажахы электрын хүсөөр хангагдажа дүүргэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Мал ажалда электрын хүсэн үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болохонь. Тиимэ хадань **мал ажалай фермэ бүхэндэ электрын хүсөөр хүдэлдэг машина, механизмуудые үгэхэ шухала. Гадна эдэ оньhото машинануудые зүбөөр хүдэлгэхэ, ашаглаха мэргэжэл ехэтэй хүнүүдые олоор бэлдэхэ саг ерээ.**

Манай республикын колхозууд электрын хүсөөр улам ехээр хангагдана. Манайда электрын хүсөөр гүйсэд хангагдаhан аймагуудшье бии болонхой. Гэбэшье үйлэдбэридэ электрын хүсэн үшөөл багаар хэрэглэгдэнэ. Колхозуудай мэргэжэлтэдhээ hайн туhаламжа абадаггүй дээрэhээ электромотор, генератор, трансформатор болон бусадые муугаар ашаглана. Тэдэнэй яажа ашаглагдажа байhые хинан шалгаха тушаа анхарал табигданагүй. Энэ шухала хэрэгтэ хэншье hаналаа табинагүй. **Республика доторнай генератор, электромотор болон трансформаторнуудые заhаха газар эмхидхэгдээгүй.** Энэ ушарhаа шалтагаалжа, колхозууд эбдэрhэн, муудаhан механизмуудаа сагhаань урид hалгажархина. **Саашадаа эдэ механизмуудые заhаха тусхай база бии болгобол зохистой гэжэ hанагдана.**

РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын дэргэдэ «Сельэлектрын» главна управлени бии юм. Тэрээнэй мэдэлдэ «Сельэлектрын» манай конторо ороно. Энэ конторо гүрэнэй электросеть ашаглаха хэрэгые эрхилдэг. Тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд гансал өөhэдынгөө уялга дүүргээд, колхозуудай электросетьдэ хамаардаггүй. Энэнь таарамжагүй гэжэ хэлэхээр. **«Сельэлектрын» контородо колхозуудай электросетине хинан шалгажа, туhалжа байхыень даалгабал боломоор байгаа. Зүгөөр шадабари ехэтэй мэргэжэлтэд, электригүүдые тэндэ нэмэхэ шухала.**

Мал ажалай фермэнүүдтэхи хүдэлмэри оньhожоруулха хэрэгые зүбөөр, бодомжотойгоор шиидхээд байхада, продукци бүри ехээр абтадаг болохоhoo гадна, үнэ сэнгынь горьтойгоор доошолхо болоно. Хүдөө ажахые үргэн хэмжээтэйгээр оньhожоруулаад, электрын хүсөөр хангаад байхада, ажалаймнай бүтээсэ дээшэлжэ, хүдөө ажахын продуктнууд элбэг дэлбэгээр абтадаг болохо.

И. Абзаев, инженер.

Һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

☆

[Ү]дэшын һургуули, бурят спорт тухай

[Ер]эхэ долоон жэлдэ манай ороной про[мыш]ленность, хүдөө ажахы, соёл культура [болон] эрдэм наука урдынхитай жэшээлэ[хэдэ] хурдан түргэнөөр хүгжэхэ байна. [Арад]ай ажахын алибаа һалбарида хүдэлхэ [дээ]дэ мэргэжэлтэдэй айхабтар олон [хэрэг]тэй болохонь лабтай. Ушар имэһээ [ком]мунистическэ үзэл сурталаар нэбтэрэн[һэн а]жал хүдэлмэриин дүршэл ехэтэй — [...] бэрхэ хүнүүдые хүмүүжүүлэн бэл[дэхэ] асуудалаар партиин зүгһөө арад зо[р]ээмжэдэ табигдаһан хэмжээ-ябуулга[нууд]ай шиидхэхы үүргэ дүүргэхэнь сохом. [КП]СС-эй ЦК-гэй Пленумээр һайшаагда[һан] тезисүүд дотор хүдэлдэг хүбүүд, ба[сагад]ые үдэшын һургуулинуудта һурга[хада] дунда, дээдэ эрдэмтэй болгохо гэһэ[н] мүн лэ һайшааха байнаб. 1929—[...] онуудта хүдэлмэришэн залуушуулай, хүдөөгэй залуушуулай үдэшын дунда [һург]уули газар газарта байдаг бэлэй. Тии[һэн]ын олон хүбүүд, басагад үдэшэндөө [...], бултадаа шахуу дунда эрдэмтэй бо[лоһон] байһан гээшэ. Дунда эрдэмтэй боло[хо х]үсэлэнтэй залуушуул мүнөө бүри олон. [Ойр]ондо бултандань дунда эрдэм олгохо[...]адна, һүүлээрнь дээдэ эрдэмтэй болго[хо ар]га боломжо яһала бии.

[Хү]дэлмэришэн, хүдөөгэй залуушуулай [үдэш]ын дунда һургуулинуудай һаадгүй [хүдэл]дэг байхынь тулада тэдэниие гэр бай[һан] мэргэжэнги багшанараар, ном һуда[р] харуулан ойлгуулха хэрэгсэлээр гүй[цэд х]ангаха шухала.

[Эдэ]дэй гэгээрэлэй хүтэлбэрилхы эмхи [зург]ануудай, совет болон партиина орга[н]ай зүгһөө үдэшын дунда һургуули[нуудт]а анхарал һайнаар хандуулаад бай[һ]адань, **манай республика доторхи [колх]оз, совхоз, предприятинуудта хүдэл[дэг] залуушуулай дунда, саашадаа [дээдэ] эрдэмтэй болохо** байһандань найдая.

[Ү]хибүүдые хүсэ ехэтэй болохоор хүмүү[жүүл]хэ асуудалда тезисүүд соо мүн лэ [горь]той анхарал хандуулагданхай. Зүгөөр [энэ] үеын үхибүүдэй спортын һургуули[нууд], һайн дуранай спортын бүлгэмүүдэй [залу]уулай секцинүүд, недели соо 1-2 да[хин] һургуулинуудаар эмхидхэгдэдэг хэ[ш]ээлнүүд заагдаһан хэмжээ-ябуул[ган]уудые бэелүүлхэ арга хүсэд хангажа [шада]гагүй гэжэ һананаб. Найман жэлэй, [бүри] тусхай һургуулинуудай ахалагша [һураг]шадайхид ном ажал хоёрые нэгэн доро [ябуул]ха болоно. Тиимын тула үхибүүдэй [бэе]эсые бага наһанһаань һайжаруулха [хэрэг]тэй.

[Ма]най республикын **һургуулинуудта үн[дэһ]эн бурят спорт—бүхэ барилдаан, һур [харба]ан, элдэб каадан гэхэ мэтые заадаг** [болоо]һаа, үхибүүдэй бар хүсэ ехэтэй бо[лохо т]аладань ашатай туһатай байха һэн. [«Һу]рагшадай бар хүсые бэхижүүлхэ, [зориг]бэлигые хүмүүжүүлхэ хэрэг хамаа[ралг]ээр сэгнэдэг ябадал болюулха» гэжэ [КПСС]-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй [Сове]дэй тезисүүд соо заагдаһаниие ехэтэ [һан]ахаар.

[Тэ]рэ зуура республика доторхи спортын [һург]уулинуудта зохихо туһа[ламж]а үзүүлнэгүй, үхибүүдэй спортын [һург]уулинууд муугаар хүдэлмэрилнэ, физ[культ]ура болон спорт һурагшадай дуратай [зүй]л болжо шадаагүй байһаар.

[Хү]дэлмэришэн, хүдөө залуушуулай дун[да һ]ургуулинуудые хаа хаанагүй нээхэ, [үхибүү]дые соггой, солбон байхаар хүмүү[жүүлх]э хэмжээ-ябуулгануудые олооро[о ябуул]жа, зүбөөр шиидхэхэ гээшэ ехэл шу[хала] асуудалнууд гэжэ һанагдана.

М. Хабалов.

ҮХИБҮҮДЭЭ ЭРДЭМ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ, АЖАЛДА АБЬЯАСТАЙ БЭРХЭ БАЙХААР ХҮМҮҮЖҮҮЛЭЕ

☆ ☆ ☆

Жэжэ һургуулинууд, бэлэдхэлэй классууд хэрэггүй

«Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унагаһанһаа» гэһэн бурят арадай дунда үнинһөө хэлэгдэдэг оньһон угые тон сэсэн үгэ гэжэ хэлэмээр. Ургажа ябаһан үхибүүдээ ажал хүдэлмэридэ дүршүүлхэ, ажалда дуратай болгохо, эрдэмдэ абьяастайгаар һургаха хэрэгые бага наһанһаань эхилхэ гэһэн асуудал түбхын түрүүндэ арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй, түрэлхидэй урда нангин уялга болгон табигдаһаниинь тон зүб.

Тиимэ хадань, үхибүүдэй эхин классуудта һуража захалхатайнь хамта, тэдэниие ажал хүдэлмэридэ дүршүүлжэ, һургажа эхилхэ шухала. Теэд мүнөө хэрэглэгдэжэ байһан эхин классуудай (I—IV) һуралсалай программа, түсэбүүд тус зорилгын эрилтэнүүдые хангажа шаданагүй.

Юундэб гэхэдэ? Хүдөө нютагуудай эхин һургуулинуудай олонхинь тон жэжэхэнүүд, үсөөхэн һурагшадтай байдаг, гурба—дүрбэн классуудта ганса багша заадаг. Олонхи һургуулинууд тусхай байшангай, һуралсалай түхеэрэлгын дутадаг ушарһаа хоёр сменээр хүдэлдэг. Хэшээлһээ бэшэ саг оложо, һурагшадтай хүдэлмэрилхэ арга туха багшанарта олдодоггүй, һуралсалаа ажалтай холбохоһоо байтагай, юрынгөө түсэб, программые муугаар, хайша хэрэгээр гараха ябадалай тохёолдодогынь бүгэдэндэ эли. Тииһээ тинтэрээ дүрбэдэхи классай һуралсалай программа ехэ, һуралсалые ажалтай холбоходо бүришье хүндэ болохоор.

Бурят һургуулинуудта бэлэдхэлэй классууд бии гээшэ. Энэ классууд ашатай туһатай гээд хэдэн эрдэмтэд, мэргэжэлтэд тэмдэглэнэ. Тиихэдэнь хүдөө нютагуудай һургуулиин багшанар, ажалшад болон түрэлхид бэлэдхэлэй класс үлүү, хэрэггүй, бурят һурагшадай наһа хонжоно, гүрэнэй мүнгэ зөөри энэ хэрэгтэ үлүүтэ гаргашалнабди гээд буляалдана. Хэниинь зүб гээшэб?

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүд соо «Үхибүүнэйнгээ ямар хэлэ уялгата ёһоор үзэхэ тухай асуудалые түрэлхидэй шиидхэхэ хэрэг болгохо гээшэ эгээл зүб байхаһаа гадна, захиргаанай үмэнэһөө хэлэ уялгалжа үзүүлхэ ябадалые усадхаха...» гэһэн заабари үгтэнэ.

Бурят һургуулида үхибүүдээ һургаха байгаашье һаа, бэлэдхэлэй классай үхибүүнэй нэгэ наһаяа дэмы «эдидэг» туладань, бурядууд өөрынгөө эрхээр үхибүүгээород һургуулида оруулха баатай болоно. Энэ ябадал бурят һургуулинуудай һурагшадай тоос үсөөрүүлжэшье болохо.

Үнэхөөрөөшье бэлэдхэлэй класс үлүү. Бидэ өөһэдынгөө ажабайдалһаа боложо, 2 үхибүүгээ ород хэлэ бүри мэдэхэгүй юумэнүүдые ород класста оруулаад, нэгэдэхи классһаа эхилжэ һургаабди. Теэд ямаршьегүй ород үхибүүдһээ доро бэшэ, харин яһала һайнаар һураад ябадаг.Ородшье, бурядшье хэлэээ тэгшэ ойлгодог, хэлэдэг, уншадаг болонги. Зүгөөр түрэлхидэй анхарал хэрэгтэй юумэ ааб даа.

Хүдөө нютагуудай эхин һургуулиин ажабайдалтай холбоо барисаае бэхижүүлхэ асуудалаар иимэ дурадхалнуудые оруулха байнаб.

1. Хүдөө нютагуудай жэжэхэн эхин һургуулинуудые дүтэ дүтэ руунь хамтадхаха, томо болгохо. Жэшээлхэдэ, Хориин аймагай Ашангын сомондо 7—15 модоной оршондо 5 эхин һургуули бии. Хори тосхонһоо 6 модоной газарта Доодо Анаагай эхин һургуули гээд байдаг. Иимэ дүтэ дүтэ байһан һургуулинууд Хориин аймаг соо үшөө олон байха.

2. Мүнөө колхозууд баяжаа, олзо доходынь ехэ болоо. Колхоз бүхэн гү, али хэдэн колхоз хамтараад, ойрын 2—3 жэлэй туршада типовой эхин һургуулиин гэрнүүдые өөһэдынгөө зөөри болон хүсөөр бариха зэргэтэй.

3. Эхин һургуулиин дэргэдэ һурагшадые ажалда һургахын тулада һуралсалай хамһабари-туршалгын ажахы бии болгохо шухала. Тэндэ жэжэ мал, шубуу, туулай бариха, тарилга хэхэ, элдэб мастерской бии болгобол, һурагшадые ажалтай танилсуулхада, ажал хүдэлмэри хэхэдэнь ехэ туһаламжа үзүүлхэ һэн.

4. Эхин һургуулиин, илангаяа 4-дэхи классай һуралсалай программа шэнэдхэн хубилгаха. Түүхэ, географи, биологи гэхэ мэтэ предмедүүдые һуралсалай программаһаа гаргажа, тэдэнэй гол гол удхые уншалгын статьянууд дотор оруулха гэһэн дурадхал тон зүб.

5. Хүдөө бурят нютагуудаар бии болгогдоһон бэлэдхэлэй классуудые үгы болгохо. Энээнтэй хамта, эхин һургуулинуудта һайн мэргэжэлтэй, багашуулые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ шадабаритай багшанарые табиха.

Г. Цыреторов, үхибүүдэй эсэгэ.

Хори тосхон.

Һуралсалые октябриин 1-һээ эхилдэг болохо

Һурагшадые ажалай дүршэлтэй болгохо тухай тон зүб хэлсэгдэжэ байна. Һуралсалые ажабайдалтай, үйлэдбэритэй нягтаар холбожо шадаа һаа, үхибүүдые ажалда һайнаар һургахабди.

Сэхыень хэлэхэдэ, һурагшад жэл соогоо аяар 8—9 һара һурабашье, ажалай дүй дүршэлтэй хүсэд боложо шаданагүй. Гэбэшье зунай амаралтын үедэ колхоздоо яһала ехэ ажал хэдэг. Дутуунь юуб гэхэдэ, һурагшад багшанарайнгаа хиналта, заабаригүйгөөр ажалладаг байна бшуу.

Һургуулиин хэшээл сентябриин 1-һээ эхилдэг гуримтай. Теэд энэ һарын хахадыень шахуу ажал хэжэ үнгэргэдэг: воскреснигүүдтэ ябажа, хартаабха малтадаг, үрэһэ сэбэрлэдэг, таря хуряалсадаг байна. Һурагшадай ажал хэдэгынь тон зүб. Тэдэнэр ажабайдалтай, үйлэдбэритэй танилсажа эхилнэ ха юм.

Гэхэ зуура олонхи һурагшад һургуулида үзэжэ байһан юумэнтэеэ ямаршье холбоогүйгөөр ажалладаг. Тэрэнь тон таарамжагүй гэжэ һанахаар. Саашадаа **һургуулиин программа хубилгагдажа, хүдөөгэй һургуулинуудта хүдөө ажахытай сэхэ холбоотой шэнэ предмедүүд заагдаха ёһотой.**

Хүдөөгэй һургуулинуудай 5-дахиһаа дээшэ бүхы классуудай хэшээл октябриин 1-һээ эхилдэг болоо һаа һайн байгаа. Юундэб гэхэдэ октябриин 1 болотор һурагшад тусхай бригаданууд болон эмхидээд, багшынгаа хүтэлбэри доро колхоз, совхозуудта хүдэлхэ аргатай болохо һэн.

Һурагшад ямараар хүдэлһэн тухайдаа һара бүри сэгнэлтэ абаха ёһотой. Тэрэнь хараада абтажа, табель, үнэмшэлгэдэ бэшэгдэхэ зэргэтэй. Һурагшадайнгаа ажалай, урогой үедэ абаһан сэгнэлтэнүүдые багшанар сасуулан шалгажа байха ёһотой гэжэ һанагдана.

Зарим түрэлхид үхибүүдээ ажалда ябуулха дурагүй байдаг, тиигээд бүхэли зундаа гэртэнь ажалгүй байлгадаг. Саашадаа бүхы түрэлхид үхибүүдээ ажалда һаадгүйгөөр ябуулха зэргэтэй.

Д. Дондокова, Яруунын аймагай Эгэтын Адагай долоон жэлэй һургуулиин һуралсалай талые даагша.

Зураг дээрэ: Баку городой Вано Стуруагай нэрэмжэтэ заводой техническэ библиотекэ соо индустриальна институдай студент Юрий Ахмедбеков ном абажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Ажалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулагшад

Сэлгеэхэн Санагадаа суурханхай...

Зэдэ голой эхи һабагшаяа абаһан хабшал ууланuудай бооридохи шэгүү үдхэн ой модон соогуур үхэрэй үүгэнэлдэхэ элихэнээр соностоно. Энэ хадаа Закаменай аймагай «Коммунизм» колхозой эгээл холын бэлшээринүүдэй нэгэн болохо Зэдын Эхин гээшэ. Гурбан жэлэй саана Цэдэндоржо Бадмаев зуугаад гаран мал тушаажа абаад, энэ нютагта ерэһэн байгаа.

Түрүүшын жэлдэ олон тээһээ суглуулһан малнуудынь иишэ тиишээ таража гүйлдэшэдэг, тогтожо үгэдэггүй бэлэй. Зарим үдэр Бадмаевай бүлэ морин дээрэһээ буудаггүй шахуу һэн. Түрүүшынгээ жэлдэ Бадмаевтан ехэл шахардуугаар ажаллабашье, жэлэй эсэстэ сар бүхэнэйнгөө шэгнүүрые 50—60 килограммаар нэмээжэ шадаа.

—«Ябаһан хүн яһа зууха» гээшэ үнэн даа,—гэжэ, Цэдэндоржо үбгэн үнгэрһэн жэлдэ нэмэлтэ түлбэридөө зуу гаран килограмм мяха абажа байхадаа хөөрөө бэлэй. Тиихэншье зүб. Энэнь ажалта үдэрэй түлөөһэнһөө гадуур олдоһон олзо ха юм даа.

Колхозой тэжээлэй балансын ёһоор бэлшээриин малнуудта үбһэн ехээр үгтэдэггүй. Тиимэһээ Бадмаев үбгэжөөлэй сарнууд гансал бэлшээридэ ябажа үбэлжэдэг юм.

—Мүнөө саһагүй, түбэгтэй үе болоод байна,—гэжэ Цэдэндоржо үбгэн мэнэ һая хөөрэбэ. — Манай нютагта хүйтэрхэтэй хамта саһанай ороо һаа, ехэ һайн болодог. Мүнөө хагда хаташоод, хуха нуга һүрөөд, малай аманда ороногүй шахуу. Саһанай ороходо малнай һайса эдеэлдэг хэбэртэй агша.

Үнэхөөрөөшье Цэдэндоржо үбгэжөөлэй харууһалдаг сарнууд саһатай үедэ һайса эдеэлдэг, харин саһагүй һаань, миин лэ хойшо урагшаа гүйлдэжэ, үдэрөө үнгэргэжэрхидэг юм. Тиимэһээ Цэдэндоржо үбгэжөөлшье, Надя, Валя басагадыншье сарнуудаа үдэртөө хоёр, гурба уһалжа, бэлшээринень хэдэн үдэрөөр һэлгүүлжэ байгаад харууһалдаг.

Үнгэрһэн зун, намарай бэлшээриин үеые Цэдэндоржо үбгэжөөл мүн лэ ехэ амжалтатайгаар үнгэргэбэ. Олонхи сарнуудынь энэ баян һайн сагта 70—80 килограмм хүрэтэр шэгнүүрээ нэмээһэн байха юм. Сар бүхэнэй амидын шэгнүүр иигэжэ нэмэхэдээ, ёһотой баялиг ааб даа. Энээнэй ашаар колхоз һайн шанартай мяха гүрэндөө нилээд ехээр худалдажа, олон зуу мянган түхэригэй олзо оруулаа.

Мүнөө Цэдэндоржо Бадмаевай бүлынхид шахаһан сарнуудаа эрхим сэнгээр гүрэндэ худалдамсаараа, 120-ёод толгой эрэ хашарагуудые тушаажа абаад, һайнаар харууһалжа байна.

Һаяхан Цэдэндоржо үбгэжөөл хоёр басагадтайгаа КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, хашараг бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэ соо 900—1000 граммаар нэмээхэ уялга абаа.

—Анхан барилга дээрэ хүдэлхэдөө мал ажалые оройдоо тоодоггүй шахуу бэлэйб,—гэжэ Цэдэндоржо үбгэн мүнөө хөөрэнэ.—Үндэр наһатай боложо ябахадаа мал ажал дээрэ хүдэлхэдэ, нэгэндээ һониншье, һайншье юм байна. Илангаяа зундаа гоё даа! Хүбшэ тайгаар малаа бэлшээжэ гарахадаа сэбэр агаараар амилжа ябахаш. Орон дэлхэйн сэсэглэжэ, алибаа юумэнэй һалбарһан үе байха...

Жэшээтэ ажалаараа түрүү малшадай зэргэдэ гараһан Цэдэндоржо Бадмаев үбгэнэй, мүн тэрэнэй хоёр басагадай саашадаа нийтынгээ баялигые улам арьбадхажа, үнэ багатай мяха улам ехээр абаха байһаниинь лабтай.

Б. Шойдоков.

Санага.

Республикын колхоз, совхозуудта нютагай утэгжүүлгэ хэрэглэжэ байһан тухай

1958 оной декабриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Тарялан дээрэ гаргагдаһаниинь	Сабшалан дээрэ гаргагдаһаниинь	Аймаг	Тарялан дээрэ гаргагдаһаниинь	Сабшалан дээрэ гаргагдаһаниинь
Байкало-Кударын	48,4	44,6	Прибайкальска	54,4	33,1
Баргажанай	43,4	27,4	Сэлэнгын	24,8	48,1
Бичурын	78,8	60,3	Тарбагатайн	51,0	65,5
Зэдын	14,0	48,5	Торикн	27,6	55,8
Яруунын	10,6	22,3	Түнхэнэй	50,3	58,8
Заиграйн	30,3	31,7	Хориин	36,7	32,7
Закаменай	8,4	70,5	СОВХОЗУУД:		
Иволгын	43,9	43,9	Бичурын	12,4	107,2
Кабанскын	42,4	5,4	Борьёогой	11,4	10,2
Хэжэнгын	10,3	44,4	Яруунын	20,7	5,7
Кударын	51,9	48,0	Кяхтын	22,5	—
Курумканай	19,3	44,2	Сэлэнгын	11,7	33,6
Кяхтын	20,6	7,2	Хориин	19,3	61,0
Мухаршэбэрэй	91,7	53,9	«Эрдэм»	22,7	53,4

[Х]үдөө ажахын инспекциин эмхидхэхы үүргэ ехэ

(Бичурын аймагай хүдөө ажахын инспекциин ажал хүдэлмэри тухай)

[Ер]эхэ долоон жэлдэ социалисти[ческ]э хүдөө ажахые бүри хурдан [түргэ]нөөр хүгжөөхэ, эрхим шанар[тай] элдэб янзын эдеэ хоолой зүйл[нүүд]ые орон доторoo улам элбэг [дэлгэр]ээр абадаг болохо, промыш[л]енностиие түүхэй эд болон про[дукт]аар дүүрэн хангаха гэһэн асари [ехэ з]орилгонууд «1959—1965 онууд[та С]ССР-эй арадай ажахые хүг[жөөхэ]э даабарита тоонууд» соо та[бигд]анхай. Энэ ехэ зорилгонуудые [амж]алтатайгаар бэелүүлхын тула [колх]оз, совхозуудай ажал хүдэл[мэри]ые зүбөөр эмхидхэн хүтэлбэ[рилх]э хэрэгтэ аймагуудай хүдөө [ажах]ын инспекцинүүд айхабтар [ехэ т]он харюусалгатай үүргэ дүүр[гэжэ] байна.

[Ай]магуудта хүдөө ажахын ин[спек]цинүүдэй эмхидхэгдэжэ, шэнэ [ажа]байдалда тэдэнэй ажаллажа [эхил]энһээ хойшо мүнөө 6—7 һара [бол]обэ. Энэ үе соо хүдөө ажахын [аймаг]ай инспекцинүүд түрүүшын [...]ээ хүдэлмэрөө зүбөөр эмхид[хэжэ] шадаһанайнгаа ашаар колхоз, [совх]озуудай ажалда ехэхэн туһа [хүргэ]жэ, хүтэлбэрилхы ехэ үүргэ [дүүр]гэнэ.

[Эн]э талаар Бичурын аймгүйсэд[...] дэргэдэхи хүдөө ажахын [инсп]екциин ажал хүдэлмэриие һай[нааар] сэгнэхээр. Тус инспекциинхид ай[магай]нгаа колхозуудай экономико [...] арга боломжонуудые урид[...] һайса шэнжэлжэ, ажахыгаа [...]эй саашадань хүгжөөхэ тодор[хой т]үсэб табиһан байха юм. Һүү[лэй ж]элнүүдтэ эндэхи колхозууд [болон] совхоздо ниитын үхэр малай тоо толгойе олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудал үшөөл муугаар, хангалтагүйгөөр шиидхэгдэдэг байгаа. Үнэндөө Бичурымнай аймаг үрэжэл һайнтай сабшалан, бэлшээреэр элбэг, бүхы түрэлэй адууһа мал олоор үсхэбэрилжэ, республика соогоо һү, тоһо, мяха, нооһо ехээр абадаг, түрүү аймагуудай нэгэн болохо аргатай бшуу. Теэд аймагайхидай мал үсхэбэрилгөөр гээгдэлдэ ороһон гол шалтагаан юуб гэхэдэ, эндэхи колхозуудта малайнь үүлтэр жэжэ, һү шэмэншье бага, мүн үхэр малай үүлтэр һайжаруулха зоотехническэ, ветеринарна хэмжээ-ябуулгануудшье эндэ мүртэй дүүргэгдэдэггүй байһан юм.

Тиимэһээ хүдөө ажахын инспекциинхид нэн түрүүн үхэр малай үүлтэр һайжаруулха шухала шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа, тэдэнээ бодотоор бэелүүлжэ эхилэнхэй. Байгша ондо аймагай колхозууд болон совхозой бүхы эхэ хонидынь үбэл эртэ хурьгалхаар искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Мүн эндэхид бүхы үнеэдээ нэгэ нэгээр барижа, гараар ороондо оруулаһхай. Тиихэдэ бага үүлтэрэй гү, али хүгшэрһэн, муудаһан буха, хусануудые эмнижэ, заримыень мяханда тушааһан, худалдаһан байна. Колхозуудта буха, хусануудые эмэ малһаа амяарайнь байлгадаг болонхой. **Бүхы хонидоо, эбэртэ бодо малаа, гахайнуудаа ехэ багаарнь, үүлтэрээрнь, мүн наһа наһаарнь наринаар илгажа, тус тустань хэдэн гүүртэ, отара болгожо эмхидхээ. Нарин, нарибтар нооһотой хонидоо нооһонойнь шанараар, класс классаарнь илгажа таһалаа. Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай колхоз бүхэндэ бүхы үнеэдые һү шэмээрнь һайса шалгажа илгаад, үүлтэртэ болон һайжаруулагдаһан үүлтэрэй үнеэдэй гүүртэ, фермэнүүдые эмхидхэжэ байнхай.** Эндэ илангаяа һайн үүлтэрэй залуу мал—тугал, бурууе һайнаар харууһалжа, түлжүүлхын тула ехэхэн оролдолго гаргагдана. Аймагай колхозуудта һайн үүлтэрэй бүхы буруу, тугал дүршэл ехэтэй малшадта даалгагдаад, һайн байрада байлгагдажа, үбһэ тэжээл һайса эдюулэгдэдэг, зүбөөр харууһалагдадаг болоо. **Энэ жэлһээ колхозуудай ниитын малда типовой һайн байра, хашаа хорёо олоор бариха тушаа ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Ерэхэ жэлдэ колхоз бүхэнэй үхэр малые типовой байраар гүйсэд хангахын тула мүнөө баригдажа байһан олонхи шэнэ байрануудаа һаяар бүтээжэ дүүргэхэ, тэндэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие сүм оньһожоруулха элдэб түхеэрэлгэ, механизм хэхэ, тодхохо юм.** Мүнөө үбэлдөө бүхы фермэ, гүүртэнүүдэй һаамхай үнеэд бүлеэн уһаар уһалагдаха, зарим колхозуудай фермэнүүдтэ автоуһалуури тодхогдожо эхилхээр хараалагдана.

Ороoһо таряанай болон хүдөө ажахын бусад шухала ургамалнуудай ургаса эрид дээшэлүүлхэ ехэ зорилгонууд партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэл соо табигданхай. **Бичурын аймагай колхозууд болон совхоз ороoһо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай тогтууритай һайн ургаса абаха дүүрэн арга боломжотой.**

Аймагай хүдөө ажахын инспекци эдэ зайлашагүй шухала асуудалнуудые зүбөөр, түргэн шиидхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. **Ерэхэ 1959 ондо эндэхи таряалан, сабшалангай уһалууриин газарые улам үргэдхэхэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ.** Жэшээлхэдэ, XIX партсъездын нэрэмжэтэ артельдэ 18 модо утатай уһалууриин хуушан һубаг канава гүнзэгырүүлэн малтагдажа, һэльбэн заһагдаа. Мүн эндэ 140 га газар даб дээрэ уһалхаар тусхай уһалууриин системын эхи табинхай. Тэрэшэлэн Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо (Шэнэ-Сретенскэ) газарай хүрьһэндэ шииг нойто барихын тула энэ намартаа 200 гаран гектар сабшалангай газар һайнаар уһалагдаа. Гадна 500 мянган кубометр уһанай орохо тусхай уһалууриин сөөрэм тогтоогдоо.

Энэ жэлһээ аймагай колхозууд, совхоз ороoһо таряанай бүхы үрэһэ хүрэнгэ шэнэлхэ, тэрэнээ тааруу һайн склад, амбаарта зүбөөр хадагалха хэрэгтэ анхарал хандуулдаг болоо. **Ерэхэ жэлдэ олонхи колхозуудта «Онохойская-4» гэжэ нютагтаа тааруу эрхим сортын шэниисэ таригдахаар хараалагдана.**

Мүнөө жэлдэ аймагай колхозууд, совхозой таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргахын тула газарай гэдхэн байхаһаа хойшо бүхы аргал шэбхэеэ ехэ ехээр обоолжо нэгшээгээд, тэрэнээ үбэлдөө шэрэжэ, таряалан, сабшалан дээрэ тараахаар бэлдэнхэй. **Байгша ондо эндэхи таряалан, сабшалан дээрэ хамта 98 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаха, тэрэ тоодо 60 мянган тонноnь хабар болотор гаргагдаха юм. Мүн 6 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ. 2200 центнер үнэһэн, 2300 центнер шубуунай аргал бэлэдхээд, таряанай газар дээрэ тарааха байна.**

Ойрын жэлнүүдтэ аймагтаа кукурузын һайн ургаса абадаг болохын тула инспекциинхид баһал горьтой анхарал хандуулна. Ерэхэ жэлдэ кукуруза тарихаар үрэжэлтэй һайн, таатай газар таһалагдаа, дүршэлтэй хүнүүдһээ бүридэһэн тусхай звенонууд эмхидхэгдээ. Энэ ургамалые зүбөөр тарижа, һайнаар харууһалан ургуулха асуудалаар семинар үнгэргэгдэнэ. Тиигэжэ **1959 ондо аймагайхид таряалангай гектар бүриһөө 100 пүүдһээ бага бэшэ ороoһо, га бүхэнһөө 120 центнер сахарай свёкло, 130 центнер огородой эдеэнэй, мүн тэжээлэйшье ургамалнуудай һайн ургаса абаха зорилго табинхай. Тиихэдэ зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, Дзержинскиин, Ждановай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд га бүриһөө 20 центнер ороoһо таряа ургуулхаар шиидээ. Ерэхэ жэлдэ колхозуудынь үнеэн бүриһөө 1900 литр, совхозынь 2700 литр һү һааха, хонин һүрэгэйнгөө тоо толгойе 26 процентээр олошоруулжа, ноoһо хайшалалгаяа 30 процентээр дээшэлүүлхэ юм.**

Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула хүдөө ажахын тус инспекциинхид ажал хүдэлмэрөө бүри һайнаар эмхидхэхэ, колхозууд болон совхозойнгоо үйлэдбэри зүбөөр хүтэлбэрилхэ болоно. Мүнөө тэдэнэр колхозууд, совхозойнгоо мэргэжэлтэдэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ горьтой анхарал хандуулна. Аймагта хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хабаадалгатай семинар һара бүри үнгэргэгдэжэ, тэдэнэй хэһэн хүдэлмэриин дүн гаргагдажа, саашанхи зорилгонь тодорхойлогдодог, тэндээ тусхай шухала лекци, элидхэл уншуулдаг байна. Мүн колхозуудай комплексно бригадын бригадирнууд болон фермые даагшадай семинар, курсануудые саг үргэлжэ үнгэргэжэ байдаг. Тэрэшэлэн эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые олондо нэбтэрүүлхэ тушаа баһал горьтой үүсхэл оролдолго гаргана.

Гэбэшье тус инспекциин ажал хүдэлмэридэ дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл олон байһаар. Тусхайлбал аймагай колхозууд һү һаалгаар ехэхэн гээгдэлдэ ороһон зандаа. Эндэхи Сталинай (Мангиртын), Круминай нэрэмжэтэ колхозуудта һү һаалга илангаяа муугаар ябуулагдана. Үхэр мал бэлшээн таргалуулха, шахаха талааршье аймаг соо биратай юумэ хэгдэнэгүй. Тиимэһээ зарим артельнууд мяха тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргээгүй.

Инспекциинхид бүхы дутуу дундануудаа сүм усадхажа, ажал хүдэлмэрээ бүри һайжаруулан эмхидхэхэ, партиингаа XXI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха, ерэхэ долоон жэлдэ ажалдаа эрхим амжалта туйлаха бээ гэжэ найдагдана.

К. ПАШИН.

КПСС-эй обкомой инструктор.

КУЛЬТБАЗЫЕ ДААДАГ ҺААЛИШАН

«40 лет Октября» колхозой правлени малшадтаа культбаза барижа үгөөд байхадань, хэдэн һарын туршада тэндэ өөдтэй хүдэлмэри хэгдээгүй, культбазынь улаан булан ехэнхидээ хаалгатай байдаг һэн. Тусхай хүниие табибашье һаань, колхозойнгоо центртэ байрлаад, культбазадаа үсөөн ошодог, улаан булангаа гоёодогшьегүй, элдэб һонин хөөрэлдөө хэхэ, ном уншаха, газетэ, журнал тэндэ абаашаха тухай оролдодоггүй байгаа.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ дутагдал тухай хэлсээд, һаяхан һаалишан болоһон Екатерина Цыреновае культбазые даагшаар табиха гэжэ шиидэбэ. Теэд залуу һаалишан һаял гол хүдэлмэридөө дадажа байһан тула «хүшэхүрэхэгүйб» гэжэ харюусаба.

—Хамаагүй, бү зүрхэсэ, шадахаш!—гэжэ бусад малшадынь Катиие дэмжээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо жэл шахуу болобо. Мүнөө тус фермын культбаза аймаг соогоо жэшээтэ база болонхой. Тэндэ һаалишадай мүрысөөнэй дүнгүүд һарадаа 2—3 дахин гаргагдана. Досоонь һаруул, һайхан. Элдэб ном, газетэ, журналнууд саг үргэлжэ асарагдана. Шатар, даам бии. Ханаарнь элдэб гоё монтажууд, лозунгнууд, плакадууд дэлгээтэй. Малшадай сүлөөтэй сагаа хүхюугээр үнгэргэхэ бүхы арга бии болонхой. Мүнөө Е. Цыренова гол ажалдаашье һайнаар даданхай, һаалишанайнгаа хүндэтэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлнэ.

Мүнөө КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые эндэ оршодог хоёр гүүртын малшадта комсомолой гэшүүн Екатерина Цыренова үдэшэ бүри уншан үгэжэ дүүргээ. Тэндэхи малшад залуу һаалишаниие өөһэдынгөө дүй дүршэлдэ һургажа һайн һаалишан болгоо. Тэрэ үнгэрһэн 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һаагаа. Мүнөө Екатерина Цыренова партиин XXI съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтая гэһэн уряа малшадайнгаа дунда үргэнөөр ябуулжа байна.

Зураг дээрэ: Екатерина Цыренова.

Д. Аюшеев.

Закамен.

„Байгалай толон" журналай табадахи номер

Бурядай АССР-эй Уран зохёолшодой союзай, Культурын министерствын орган болошо «Байгалай толон» гэжэ литературно-уран һайханай, ниитэ-политическэ журналай ээлжээтэ табадахи номер бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараба.

Номерой эхин хуудаһануудые ираебди. «Комсомолой 40 жэлэй ойдо» гэһэн гурбан үеын комсомол поэдүүдэй шүлэгүүдые зурагтайгаарнь харанабди. Удаадахи хуудаһануудтань «Тѳѳригдэһэн хуби заяан» гэжэ Даширабдан Батожабайн зохёоһон романай табадахи бүлэг хэблэгдэбэ. Д. Мадасоной суглуулан найруулһан «Залуу наһан тухай Бурядай оньһон үгэнүүд» толилогдоо. «Улан-Удэдэ» гэһэн Корейн Арадай Демократиин Республикын элитэ поэт Пак Пхар Ян гэгшын шүлэг энэ номерто оруулагдаба. «Эндүүрил», «Зунай үдэшэ» гэһэн Балдан Санжинай рассказууд, «Хабарай сохо», «Номнолшо тархаан», «Эхэгүй үхибүүдэй нэгэн» гэһэн Семен Дунаевай баснинууд, «Гурбан революцида хабаадаһан хүн» гэһэн Иван Васильевич Цыпыловэй хөөрөөн тухай уран зохёолшо Илья Черневэй найруулга эндэ толилогдонхой.

Публицистикын буланда «Баатар зоригтой бардам алхаса» гэжэ бурядай комсомолой түүхэһээ абтаһан Б. Митупов, Г. Санжиев, Ю. Дылыков гэгшэдэй статья, «Бүгэдэ зоной хэрэг» гэһэн республикын Соёлой министр Д. Жалсабоной статья, «Хүгжэлтын зам дээрэ» гэһэн республикын зарим уран зохёолшодой хүдэлмэри тухай материал нүхэрэй ёһоор шоглоһон зурагуудтайгаар энэ номерто үгтэбэ.

«Ородой суута эрдэмтэд» гэһэн бүлэгтэ Петр Петрович Семёнов—Тян-Шанский, Иван Деменьтьевич Черский гэгшэд тухай материалнууд эндэ толилогдоо.

«Түрэл хизаарнай», «Критикэ болон библиографи», «Соёл культурын һонинууд» гэһэн материалнууд номерой һүүлшын хуудаһануудта оруулагдаһан байна.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна

Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой хүдэлмэришэд КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһаар шэнэ шэнэ амжалта туйлажа байна.

Шэл шанагшад үнгэрэгшэ һарада ажалайнгаа бүтээсые горьтойгоор дээшэлүүлжэ, ноябриингаа түсэбһөө гадуур 80 мянган дүрбэлжэн метр шэл арадайнгаа ажахын хэрэгсэлдэ эльгээбэ. Дежурна инженер нүхэр Елаевагай хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи халаанай хүдэлмэришэд заводой коллективэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Шэл шанагша Хаймурзин, мастернууд Ступаков, Хлызов абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна. Тэдэнэр сүүдхэ соо нэгэ машинаар 4 мянган дүрбэлжэн метр шэл шанаха гэһэн уялгаяа дүүргэхэ ойртоо. Мүнөө сүүдхэ бүхэндэ нэгэ машинаһаа 3992 дүрбэлжэн метр шэл абана.

В. Попов.

Бодолтойгоор хэлэхэ хэрэгтэй

(БАСНИ)

Цзы-цинь багша Моцзы гэгшэдээ иимэ асуудалаар хандаба:

— Хүнэй олон юумэ долдойлжо хэлэһэнэй туһа байна гү, хэлэжэ хайрлыт?

Моцзы харюу үгэбэ:

— Хооһон үгэдэ ямар туһа байхаб даа? Жэшээ абажа хэлэхэдэ, уһа намаг соо баха шэхэнэй шиир таһалангүй, үдэр һүни илгаагүй, хэлэнэйнгээ хататар дуугарна ха юм. Тэрэнэй дуугархада хэншье ойшоодоггүй. Тиихэдэ үүрээр эрэ тахяа хоёр-гурба абяа гаралши, хүнүүд тэрэнэй абяае анхаралтайгаар шагнажа, үглөөгүүр болоһые дуулгаба гэжэ мэдэдэг. Тиимэһээ бодолтойгоор хэлэхэ хэрэгтэй.

Хитадай философ Мо Ди гэгшэ «Моцзы» гэжэ зохёол дотороо манай үе сагай урдахи V—IV зуун жэлдэ энэ басни бэшэһэн байна.

(«Дружба» журналһаа.)

БИШЫХАН БАРИЛГАША. **Д. Балдановай** фотоэтюд.

ЗЭДЫН АЙМАГТА

1959 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР АЖАЛЛАНА

Джида станциин элһэ хайр малтадаг хүдэлмэришэдэй коллектив оронойнгоо түмэр замуудта хэрэглэгдэхэ элһэ хайр ашажа ябуулха жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, түсэбһөө гадуур 10 мянган кубометр элһэ хайр ашажа эльгээһэн байна.

Механизмын хүсэ хэрэглэдэг болоһоной ашаар энэ амжалта туйлагдаа.

ХАБАРАЙ ХҮДЭЛМЭРИДЭ БЭЛЭДХЭНЭ

Аймагай РТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд намар эртээр колхозуудаар ябажа, хүдөө ажахын машина, техникэ шалгажа, тэдээндэ ямар заһабариин хэгдэхэ байһые тодорхойлһон юм. Тиихэдээ колхоз РТС хоёрой хоорондын хэлсээ баталжа, тэрэнэйнгээ ёһоор трактор, машинын заһабари эхилһэн байна.

Мүнөө Цагаан-Усанай РТС хэдэн трактор заһаад, үшөө 11 трактор заһабарилгада оруулба. Үшөөтэйн РТС-эйхид мүн лэ олон трактор заһаа.

БҮРИ ЕХЭ ЮУМЭ ГАРГАХАНЬ

Промкомбинадай хубсаһа оёдог цехынхид хубсаһа оёхо жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, 1959 оной түсэбөөр ажаллажа, олон мянган түхэригэй хубсаһа түсэбһөө гадуур оёһон байна. Тэрэшэлэн комбинадай модошо дархашуул стол, стул, шкаф болон бусадые дархалха жэлэйнгээ даалгабари дүүргэбэ.

Комбинадай коллектив ерэхэ жэлдэ бүри ехэ продукци гаргахаар шиидэнхэй.

ХАРГЫ ЗАМАЙ ТҮРҮҮ ТАҺАГ

Аймгүйсэдкомой харгы замай таһаг нютагууд хоорондын харгы заһалгаар республика дотороо мүнөө жэлдэ түрүү һуури эзэлһэн байна. Энэ таһаг нютагай харгынуудта дунда заһабари хэхэ түсэбөө 500 процент дүүргээ, Борьёо нютагта шэнэ хүүргэ барьяа.

Зэдын аймагай харгы замай хүдэлмэрилэгшэд ерэхэ жэлэйнгээ ажалда бэлдэжэ байна.

Г. Ильин.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

☆ Курумкан тосхоной Ленинскэ үйлсэдэ хүнүүдэй автобус хүлеэхэ тусхай бүүдхэ баригдаба.

В. Ринчино.

☆ Закаменай аймагай «Байкал» колхозой центртэ радио дуугарха, электрын гэрэлэй яларха ойртоо. Айл бүхэнэй газаа столбнууд зоогдожо, радио болон электролини татагдажа эхилээ.

Б. Доржиев.

☆ Хориин дунда һургуулида волейбольно, боксерой, шатарай, физико-математическа, трактор шудалха кружогууд хүдэлмэрилнэ. Багшанар Д. Арсаланов, Д. Аюржанаева, Г. Аюшина, ВЛКСМ-эй айкомой секретарь В. Степанов гэгшэд кружогуудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ.

Б.-М. Дондоков.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Социализм байгуулагша залуушуулай бүхы Хитадай хоёрдохи суглаан хаагдаба

ПЕКИН, декабриин 2. (ТАСС). Социализм байгуулжа байһан залуу эдэбхитэдэй бүхы Хитадай хоёрдохи суглаан 12 үдэр соо эндэ болоод, мүнөөдэр хаагдаба гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ.

КПК-гэй Центральна Комитедтэ, Түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунда амаршалгын бэшэгүүдые, ороной бүхы залуушуудта хандалгые болон Фуцзяньска фронтын командирнууд болон сэрэгшэдтэ амаршалгын бэшэгүүдые суглаанда хабаадагшад баталан абаа.

Суглаанай хүдэлмэридэ 5 мянган делегат—элдэб үндэһэ яһатанай, элдэб ажалай хүн зоной түлөөлэгшэд хабаадаһан байна. Һүүлшын гурбан жэлэй хүдэлмэриин дүн гаргахын тулада, хүдэлмэриингөө дүй дүршэл халан абалсахын, тэрэшэлэн орон дотор социализм бүри түргэнөөр байгуулгада залуушуулые улам олоор элсүүлэн эмхидхэхын тулада энэ суглаан Хитадай залуушуулай коммунистическэ союзай үүсхэлээр зарлагдаһан юм.

Амжалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, суглаанда хабаадагшадые парти, правительствын зүгһөө Хитадай коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн, КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Чэнь И амаршалһан байна. Социалистическэ байгуулалтын агууехэ хэрэгтэ энэ суглаан ехэ, зоригжуулхы үүргэ дүүргэхэ гэжэ этигэжэ байһан тухайгаа тэрэ элишэлээ.

Үнгэрэгшэ үбэлһөө эхилэн, социалистическэ байгуулалтын бүхы һалбаринуудта хүдэлжэ байһан залуушуул ажал хүдэлмэридөө ехэ дэбжэлтэтэйгээр, коммунистическэ ёһоор хандадаг боложо байна гэжэ Чэнь И хэлээ. Залуушуул иимэл лэ саашадаа хүдэлхэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа Чэнь И мэдүүлһэн байна.

Партиин, арадай хэрэгтэ бүри ехэ туһа нэмэри оруулхын тулада оролдосотойгоор һурахыень, һуралсалда, мүн ажалда ехэ анхарал хандуулхыень залуушуулые, илангаяа хүдэлмэришэн, таряашан залуушуулые Чэнь И уряалаа.

Залуушуулай түрүү коллективуудай делегадуудта хүндэлэлэй тэмдэгүүд нэрьемэ альга ташалган дор барюулагдаһан байна.

Суглаае хаахадаа, Хитадай комсомолой ЦК-гэй секретарь Ло И иигэжэ мэдүүлээ. Суглаан хитад залуушуулай коммунистическэ үзэл бодолой улам ургажа байһые эли тодоор харуулба.

Хитадай комсомолой зорилго юун гэхэдэ, энэ коммунистическэ үзэл бодолые саашадань хүгжөөхэ ябадал болоно. Ажал хэрэгтээ үүсхэлтэй, эдэбхи ехэтэйгээр, бүтээсэтэйгээр хандаха, суглаанай һүүлээр хүдэлмэридөө бүри ехэ амжалта туйлаха ёһотойбди гэжэ Ло И мэдүүлээ.

Агуухэ Хитадай Арадай Республикын арбан жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, бүри ехэ гайхамшагта амжалтануудые туйлахын тулада оронойнгоо бүхы залуушуултай хамта хамаг хүсэлэл оролдолгоо гаргаял гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ Ло И мэдүүлээ.

Чехословаки ДРВ хоёрой худалдаа наймаанай харилсаа

ПРАГА, декабриин 2. (ТАСС). Чехословакиин телеграфна агентство иигэжэ дамжуулба. 1959, 1960 онуудта эд бараа андалдан абалсаха, мүн түлөөһэн тухай хэлсээн, 1959 ондо эд бараа андалдан абалсаха тухай протокол Чехословакиин болон Вьетнамай Демократическа Республикын хоорондо декабриин 1-дэ Прагада баталагдаа.

Чехословаки хадаа насос, станок, велосипед, шинэ, прокат болон саарһа Вьетнамай Демократическа Республикада худалдаад, тэндэһэ барайгар, ургамалай тоһо, тэжээл, сагаан туулга, хартаабха болон ургамалай утаһа абаха болоо.

Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, эд бараа андалдан абалсалга 1959 ондо 17 процентээр, 1960 ондо—38 процентээр ехэ болохо байна.

Женевскэ зүблөөнүүд дээрэ

ЖЕНЕВА, декабриин 1. (ТАСС). Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай зүблөөндэ хабаадагшадай ээлжээтэ заседани мүнөөдэр боложо, СССР-эй түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һууба. Урда тээнь дурадхагдаһан документнүүдые: атомна, водородно зэбсэг туршалга болюулха тухай асуудалаар Советскэ правительствын декларациие, атомна, водородно зэбсэг туршалга болюулха тухай хэлсээнэй шэнээр хаража үзэгдэһэн советскэ проектые, ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай, ядерна зэбсэг туршалгын хойноһоо хиналта хэхэ организацитай харилсаа холбоо байгуулха тухай уялгануудта хамаатай договорой нэгэдэхи статья тушаа США-гай делегациин дурадхаһан текстые зүблөөндэ хабаадагшад хэлсэһэн байна.

ЖЕНЕВА, декабриин 2. (ТАСС). Гэнтэ добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар экспертнүүдэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр болоо. Энэ заседани дээрэ Италиин түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һууба. Үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдэжэ, тэрээндэ СССР-эй, Польшын болон Италиин түлөөлэгшэд хабаадаа.

Удаадахи заседанинь декабриин 3-да болохоор зарлагдаба.

Франциин президентын һунгалта болохонь

ПАРИЖ, декабриин 2. (ТАСС). Франс Пресс агентство иигэжэ мэдээсэнэ: Франциин президент Р. Коти декабриин 21-дэ болохоёо байһан президентын һунгалтын үедэ өөрынгөө кандидатурые табихагүйб гэжэ правительствые толгойлогшо де Голльдо мэдээсэбэ гэжэ эндэ хуулитаар соносхогдоо.

Совет, хитад арадуудай хоорондохи хани барисаанай түүхэһээ

Совет, хитад арадууд үни заяанһаа хойшо хани барисаатай байдаг юм. Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин илахаһаа бүри урид Россин хүдэлмэришэн анги хитад арадай сүлөөрэлгын тэмсэлые дэмжэдэг байгаа. «Хитадай хэдэг лайн» гэһэн статья 1900 ондо В. И. Ленин бэшээ һэн. Хитадые дарлажа байһан империалистнуудые Ленин тэрэ статья соогоо балшыса элирүүлхэ зуураа, хитад арадай тэмсэлые халуунаар дэмжээ һэн. Тиихэдэ 1912 ондо болоһон большевигүүдэй пражска конференци агуухэ хитад арадай революционно тэмсэлые халуунаар амаршалаад, тэрэ тэмсэлэйнь бүхэдэлхэйн-түүхэтэ шухала удха шанартай байһые тэмдэглээ һэн.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революци империализмда хатуу шанга сохилто хээд, дарлалтаһаа сүлөөрхэ замыень хитад арадта заажа үгэһэн байгаа. Хитад арадай хуби заяанда Октябриин революциин ямар удха шанартай байһые тэмдэглэхэ зуураа, нүхэр Мао Цзэ-дун иигэжэ хэлээ һэн: «...Октябриин революциин үхэр буугай абяанууд манда марксизм-ленинизмые асараа. Өөһэдынгөө оронуудай хүгжэлтын зам тодорхойлхо, ерээдүйнгөө замые шэнээр хаража үзэхэ хэрэгтэнь Октябриин революци бүхы дэлхэйн, мүн Хитадай түрүү үзэлтэй хүнүүдтэ туһалһан байна. Имагтал ородуудай замаар ябаха гэһэн тобшолол хээ һэмди».

Эрхэ сүлөөтэ, бэеэ даанхай байдалай түлөө хитад арадай тэмсэлдэнь ородой хүдэлмэришэн, таряашад үнэн сэхэ нүхэдынь мүн гэжэ 1919 ондо Советскэ правительство мэдүүлээ һэн. Хитад арадай эрхим хүбүүд манай арад зонтой хани барисаатай байхые хүсэдэг, Совет гүрэнэй эрхим жэшээнүүдые дахахые эрмэлзэдэг байһан юм. Хитадай агуухэ революционер Сунь Ят-сен 1925 ондо Советскэ правительствода хандан иигэжэ бэшээ һэн: «Хани холбоото союзник болоһон, түгэлдэр хүсэтэй, бүрин сүлөөтэ Хитад орониие СССР-эй амаршалха саг ерэхэ, дэлхэйн дарлагданги арадуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ эдэ хоёр союзнигууд гар гараа барилсан ябадаг болохо гэжэ найданам». Энэ агуухэ революционерэй һанал хүсэл мүнөө бэелүүлэгдэнхэй.

Россида революциин илаһанһаа хойшо гушаад гаран жэлэй үнгэрһэн хойно хитад арад Коммунистическэ партиингаа ударидалгаар империализмын, феодальна дарлалтые унагаагаад, 1949 оной октябриин 1-дэ Хитадай Арадай Республика тогтоогоо. Энэнь хариин хархис этэгээдүүдтэ эсэргүүсэн, хитад арадай хэдэн арбаад жэл соо эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ туйлаһан амжалта мүн.

Хитадта арадай революци илажа, КНР-ые байгуулһан ушар Агууехэ Октябриин һүүлээр бүхы хүн түрэлтэнэй түүхэдэ болоһон эгээн ехэ событинуудай нэгэн байгаа. Хитадай Арадай Республикын тогтоһоной үглөөдэрынь тэрэниие СССР эгээн түрүүн мэдэрээ һэн. Советскэ Союзай жэшээгээр мүн бусад оронуудшье КНР-ые мэдэрһэн байгаа.

1950 оной февралиин 14-дэ Советскэ Союзай болон Хитадай Арадай Республикын хоорондо хани барисаан, харилсаа холбоон, бэе бэедээ туһалалсалга тухай Договор баталагдаа һэн.

Хитад арадтай хамта совет арад, түрүү бүхы хүн түрэлтэн КНР-эй тогтоһоной 9 жэлэй ойе һаяхан тэмдэглээ. Юһэн жэл ехэшье саг бэшэ. Гэхэ зуура, хитад арадай ажабайдалда ямар ехэ хубилалтанууд болоо гээшэб! Хитадта болоһон социалистическэ революци экономическа, политическэ болон соёл культурын талаар угаа ехэ илалтануудые асараа.

Хитадта арадай революциин илаһанай һүүлээр газар эдлэлгэ шэнээр эрхилэгдэдэг болоһон юм. Революциин урда тээ хүдөөгэй арад зоной 10 процентнь помещигүүд, нюдарган баяшуул байгаа. Эдэнэр ороной эдлүүриин газарай 70—80 процентые эзэлдэг һэн. 1953 ондо газарай реформо болоһоной ашаар газаргүй, бага газартай 300 миллион шахуу таряашад 47 миллион гектар газар, мүн адуу мал, хүдөө ажахын зэр зэмсэг абаһан байна. Тиигэжэ помещигүүдэй анги усадхагдан, дунда шадалтан олошоржо, үгытэйшүүл үсөөрһэн байна. Коммунистическэ партиин уряагаар 1953 онһоо эхилэн, кооперативууд тогтоогдожо эхилээ. Иигэжэ 1957 оной эхеэр кооперативна хүдэлөөн гол түлэб дүүрээ һэн. Мүнөө Хитадай компарти хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам саашань хүгжөөжэ, ойрын 3—5 жэл соо хамтын ажалда хүдэлмэрилдэг таряашан бүхэниие баян шадалтай болгохо зорилго табигданхай.

Арадай революциин жэлнүүдтэ хитад арад промышленностиие хүгжөөхэ талаар гайхамшагта илалта туйлаа. Хитадай арадай ажахые хүгжөөхэ нэгэдэхи табанжэлэй (1953—1957 онууд) түсэб үлүүлэн дүүргэгдэжэ, социалистическэ индустриин үндэһэ һуури байгуулагдаа. Мүнөө КНР самолёт, станогуудые, автомобиль, трактор гэхэ мэтын элдэб орёо оньһон машина, техникэ өөрөө бүтээн гаргадаг болоо.

Байгша оной май һарада Хитадай Коммунистическэ партиин VIII съездын 2-дохи сесси болоо. Социализм байгуулгые бүри хурдадхаха гэжэ хитад арадые тэрэ сесси уряалһан байгаа. Бүхы һалбаридаа юумэ арьбалан, социализмые «түргэнөөр, юумэеэ арьбалжа байжа, һайнаар» байгуулха, Хитадые мүнөөнэй промышленностьтай, мүнөөнэй хүдөө ажахытай, эрдэм соёлтой, мүнөөнэй техникэтэй социалистическэ агууехэ гүрэн болгохын тулада техническэ, культурна революци бэелүүлхэ гэһэн эрилтэ энэ сесси дээрэ табигдаһан байгаа.

Промышленна продукциин гол зүйлнүүдые үйлэдбэрилгөөр 15 жэл соо Англиие хүсэхэ гэжэ арад зондоо Хитадай Коммунистическэ парти хандаһан байна. Энэнь хүшхэрэгдэмөөр зорилго мүн. Промышленностиин зарим шухала һалбаринуудаар хараалагдаһан даабариие болзорһоонь бүришье урид дүүргэхэ аргатайбди гэжэ Хитадай газетэнүүд заана.

Промышленность, хүдөө ажахы, транспорт, хэлхээ холбоон, соёл гэгээрэл болон элүүрые хамгаалгада —Хитадай ажабайдалай бүхы һалбаринуудта хэгдэдэг хүдэлмэриие гуримтай һайн болгохын, хамаг юумэндээ гамтай наринаар хандадаг болохын тула оломиллион хитад арад тэмсэжэ байна. Хитадай хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай салин 40 процентээр, таряашадай олзо доход 30 процентээр дээшэлээ.

Хитад гээшэмнай эртэ урдын соёл культурын орон мүн. Хитад арадай культура хэдэ мянган жэлэй туршада байгуулагдаа юм. Теэд энэ культура арадай засагайл үедэ ёһотоор хүгжэжэ эхилээ. Мүнөө тэндэ 80 миллион үхибүүд һуража байна. Ойрын жэлдэ эхин һургуулиин уялгата һуралсал бэелүүлхэ зорилго табигданхай.

Хитадай арадай искусство, литература түргэн хүгжэнэ. Олохон зохёолшодойнь бэшэһэн номууд бүгэдын магтаал, һайшаалда хүртэнхэй. Эдэ бүхы асари ехэ амжалтанууд, 600 миллион хитад арадай шэн зоригто ажалай ашаар, Хитадай Коммунистическэ партиин генеральна хараа шугамаа зүбөөр, марксизм-ленинизмын суртаалай үндэһөөр бэелүүлдэг байһанай ашаар туйлагдаа. Хитад арадай иимэ амжалта туйлахада мүн Советскэ Союз ахадүүгэй ёһоор туһалһан байха юм.

1957 оной октябрьда совет-хитадай хани барисаанай бүлгэм СССР-тэ байгуулагдаа. Тус бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшээр советскэ олониитын элитэ ажал-ябуулагша нүхэр А. А. Андреев һунгагдаа. Энэ һалдуранай бүлгэм совет, хитад арадуудай хани барисаае улам бэхижүүлхэ зорилготой юм.

СССР КНР хоёрой арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаан эб найрамдалай түлөө, улас хоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуладхахын түлөө тэмсэлдэ айхабтар ехэ удха шанартай юм. Нүхэд Н. С. Хрущев Мао Цзэ-дун хоёрой Пекиндэ уулзажа, гараа табиһан Коммюнике дотор эдэ арадуудай ахадүүгэй хани барисаанай улам бэхижэжэ байһаниинь харагдаа.

Хитадай Арадай Республикын ООН-до хуулита һууряа эзэлхыень совет арад эдэбхитэйгээр хамгаалжа байдаг. Мүнөө Американ Холбоото Штадууд Тайваньда, Хитадай бусад олон аралнуудта добтолхэнэ, Хитадай Арадай Республика тушаа хорото ааша гаргана. Тиихэ аашануудтань социалистическэ оронуудай ажалшад, түрүү хүн түрэлтэн тон ехээр зэбүүрхэнэ. Агууехэ ханимнай болохшо Хитадай Арадай Республикада добтолго хэгдээ һаа, манай гүрэндэ эсэргүүгээр хэгдэһэн добтолготой тон адли гээд тоолохобди гэжэ Советскэ правительство мэдүүлһэн байна.

Совет-хитадай хани барисаанай бүлгэмэй бурядай таһагай хүдэлмэринь СССР-эй болон КНР-эй арадуудай ахадүүгэй хани барисаанай улам бэхижэхэдэ туһалха байна.

Д. УЛЫМЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00905. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4725.